

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΤΕΥΧΟΣ 7

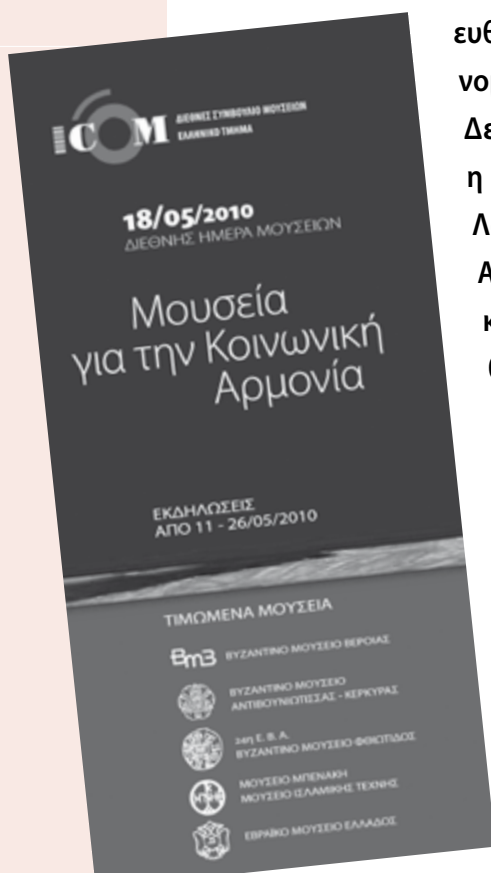
Περιεχόμενα

- 1 Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2010
- 7 Συνέδρια και Ημερίδες
- 11 Γενικό Συνέδριο και Γενική Συνέλευση του ICOM, Σαγκάη 2010
- 12 Δημήτρης Κωνσταντίος
- 13 Νέα Μουσεία και Επανεκθέσεις
- 21 Εκθέσεις & Πολιτιστικά Προγράμματα
- 25 Νέες Εκδόσεις
- 32 Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2010

Το ICOM επέλεξε για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2010 το θέμα «Μουσεία για την κοινωνική αρμονία», ανταποκρινόμενο στο μήνυμα αυτής της επετείου, να γίνουν δηλαδή τα μουσεία «φορείς πολιτισμικών ανταλλαγών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου». Τιμώμενα μουσεία για το 2010 ήταν το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας, το Βυζαντινό Μουσείο Αντιβουნიώτισσας στην Κέρκυρα, το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στην Υπάτη, το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης - Μουσείο Μπενάκη και το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος. Η κεντρική εκδήλωση του εορτασμού έγινε στην Αθήνα, στις 18 Μαΐου, στο Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης στην οδό Αγ. Ασωμάτων. Μήνυμα απέστειλε ο Υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού κ. Π. Γερούλανος. Εκτός από τον χαιρετισμό της Προέδρου του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Τ. Χατζηνικολάου

και της κ. Μ. Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη, Αν. Γενικής Διευθύντριας Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΤ, στην εκδήλωση μίλησαν ο κ. Α. Δεληβορριάς, Διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη, η κ. Ε. Σκουτέρη-Διδασκάλου, Επικ. Καθηγήτρια Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, η κ. Σ. Χούλια-Καπελώνη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΥΠΠΟΤ, και η κ. Ζ. Μπατίνου, Διευθύντρια του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος. Οι προσκεκλημένοι ξεναγήθηκαν στο Ισλαμικό Μουσείο και ο εορτασμός έκλεισε με μουσική εκδήλωση και δεξίωση στον πεζόδρομο της οδού Μελιδώνη, προσφορά της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών.

Χαιρετισμός

TETH ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Σας καλωσορίζουμε στην κεντρική εκδήλωση του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, το θέμα της οποίας για το 2010 είναι «Μουσεία για την κοινωνική αρμονία». Πρόκειται για ένα θέμα που ανταποκρίνεται απόλυτα στο μήνυμα που ήθελε να δώσει το ICOM όταν καθιέρωνε, το 1977, τη 18η Μαΐου ως ημέρα γιορτής για τα μουσεία όλου του κόσμου: «Τα Μουσεία να γίνουν φορείς πολιτιστικών ανταλλαγών για την ενίσχυση της μόρφωσης, για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, για την ειρήνη και τη συνεργασία ανάμεσα στους λαούς». Και είναι αλήθεια ότι στις μέρες μας το μήνυμα αυτό είναι ιδιαίτερα επίκαιρο.

Το θέμα του φετινού εορτασμού έχει πολλές διαστάσεις και επιδέχεται πολλές ερμηνείες ανάλογα με την οπτική γωνία από την οποία το προσεγγίζουμε: διατήρηση της ισορροπίας στο πλαίσιο της κοινωνίας των πολιτών, ισότητα ευκαιριών, μείωση των εντάσεων, ειρηνική συνύπαρξη λαών και πολιτισμών, ανεκτικότητα, ανεξιθρησκία, ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, κοινωνική δικαιοσύνη.

Σήμερα η πολιτιστική πολυμορφία είναι μια κοινωνική πραγματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Το ICOM, ήδη από το 1998, την περιέλαβε στα στρατηγικά σχέδια δράσης του, που είχαν ως στόχο να την προστατεύσουν και να την αναδείξουν ως κοινή πολιτιστική κληρονομιά της ανθρωπότητας.

Στο πλαίσιο αυτό προβάλλει ακριβώς η σημασία του κοινωνικού ρόλου των μουσείων. Τα μουσεία είναι δημόσιοι χώροι που οφείλουν να γίνουν ο καθρέφτης της κοινωνίας, αναδεικνύοντας και τις καλές και τις κακές της πλευρές. Αποτελούν παρακαταθήκες τεκμηρίων και πληροφοριών που έχουν άμεση σχέση με την ανθρώπινη δημιουργία. Για τον λόγο αυτό πρέπει να λειτουργούν ως τόποι ερμηνείας της ιστορίας, ως τόποι περισυλλογής και διαλόγου.

Στη σημερινή κρίσιμη ελληνική και παγκόσμια συγκυρία τα μουσεία μπορούν να γίνουν δυναμικοί παράγοντες κοινωνικής αρμονίας, αποδεικνύοντας με τα προγράμματά τους την εμπιστοσύνη τους σε όλες τις κοινωνικές ομάδες και στις πολιτιστικές τους πρακτικές, διευκολύνοντας έτσι τη διαδραστικότητα. Το ICOM υποστηρίζει ότι τα μουσεία προσφέρουν μια οργανωμένη πλατφόρμα πολιτιστικών ανταλλαγών και διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Ερμηνεύοντας αντικειμενικά τις υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην αποφυγή κάθε είδους συγκρούσεων που συνήθως οφείλονται σε αδυναμίες προσέγγισης και αλληλοκατανόησης.

Όποιο κι αν είναι το περιεχόμενο των συλλογών τους, τα μου-

σεία ανήκουν στην κοινωνία των πολιτών. Εκφράζουν τον πλούτο και την ποικιλία της πολιτιστικής κληρονομιάς και για τον λόγο αυτό είναι οι προνομιακοί ειρηνικοί διαμεσολαβητές μεταξύ όλων των κοινωνικών ομάδων, όλων των λαών.

Το ICOM με αφορμή τον φετινό εορτασμό επιθυμεί να δώσει ώθηση σε έναν ανοιχτό και γόνιμο διάλογο. Και δεν είναι η πρώτη φορά. Το 2005 το θέμα του εορτασμού ήταν παρεμφερές, «Μουσεία – Γέφυρες Πολιτισμών», με λέξεις κλειδιά και τότε, τη συνάντηση των πολιτισμών, τον αλληλοσεβασμό, την ανάπτυξη και τον πλουραλισμό.

Τιμώμενα μουσεία για το 2010 είναι το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης (Μουσείο Μπενάκη) που μας φιλοξενεί, το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος και τρία βυζαντινά μουσεία της περιφέρειας: το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας, το Μουσείο Αντιβουνοιώτισσας στην Κέρκυρα και το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στην Υπάτη. Πιστεύουμε ότι με αυτή την αρμονική συνύπαρξη ανταποκρινόμαστε απόλυτα στο μήνυμα του φετινού εορτασμού.

Χαιρετισμός

ΜΑΡΙΑ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗ-ΒΛΑΖΑΚΗ

Σήμερα, 18 Μαΐου, γιορτάζουν τα μουσεία όλου του κόσμου. Ανοίγουν στο κοινό, οργανώνουν εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και κάθε είδους εκδηλώσεις που σκοπό έχουν να αναδείξουν τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα μουσεία στους τομείς της διαφύλαξης, της προβολής και της ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τα τελευταία χρόνια, σε παγκόσμιο επίπεδο, τα μουσεία έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους στην κοινωνία καταβάλλοντας προσπάθειες να ανταποκριθούν στις ανάγκες διαφορετικών ομάδων κοινού. Τα μουσεία, δηλαδή, αποκτούν εξωστρέφεια και γίνονται σιγά-σιγά ζωντανά κύτταρα πολιτισμού.

Το θέμα του φετινού εορτασμού «Μουσεία για την κοινωνική αρμονία» είναι ένα θέμα που δίνει την ευκαιρία στα μουσεία, μικρά και μεγάλα, εθνικά ή τοπικά, να προσεγγίσουν θέματα αιχμής, όπως είναι π.χ. η αρμονική συνύπαρξη λαών και πολιτισμών, η αειφόρος ανάπτυξη, ο διαπολιτισμικός διάλογος, η προστασία της βιοποικιλότητας και της πολιτιστικής πολυμορφίας.

Και στη χώρα μας, κατά την τελευταία δεκαετία, τα μουσεία δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον εκπαιδευτικό και στον ευρύτερα κοινωνικό τους ρόλο. Το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού ενθαρρύνει τις δραστηριότητες αυτές με τις πανελληνίες πολιτιστικές «εκστρατείες» που έχει καθιερώσει, όπως ήταν π.χ. το πρόγραμμα «Περιβάλλον και Πολιτισμός»

για τη διετία 2008-2009 (« Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές»), καθώς και πολλές άλλες εκδηλώσεις που σκοπό έχουν να προωθήσουν τον διαπολιτισμικό διάλογο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στους χώρους πολιτισμικής αναφοράς.

Με αφορμή το θέμα του φετινού εορτασμού θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η χώρα μας έχει ήδη κυρώσει τη Σύμβαση της UNESCO «Για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων».

Το ΥΠΠΟΤ έχει, λοιπόν, ένα επιπλέον νομικό πλαίσιο μέσω του οποίου θα μπορέσει να στηρίξει τα μουσεία, ώστε να αποκτήσουν ακόμα μεγαλύτερη εξωστρέφεια έχοντας ως επίκεντρο τον άνθρωπο, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.

Ευχαριστούμε θερμά το ICOM, καθώς και όλα τα μουσεία που έλαβαν μέρος στον φετινό εορτασμό και συγχαίρουμε τα τιμώμενα μουσεία: το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης (Μουσείο Μπενάκη), το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος, το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας, το Μουσείο Αντιβουινιώτισσας στην Κέρκυρα και το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στην Υπάτη για το έργο τους. Ευχόμαστε να το συνεχίσουν και να το αναπτύξουν ακόμα περισσότερο με σκοπό την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τα τρία τιμώμενα βυζαντινά μουσεία

ΣΟΥΖΑΝΑ ΧΟΥΛΙΑ

Η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Τμήματος του ICOM να συμπεριλάβει στα τιμώμενα μουσεία για το 2010 τα βυζαντινά μουσεία της Βέροιας, της Φθιώτιδας στην Υπάτη και της Αντιβουινιώτισσας στην Κέρκυρα έρχεται αναπάντεχα να αναγνωρίσει μια προσπάθεια που είχε ξεκινήσει πριν από 20 περίπου χρόνια από τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, το τότε Τμήμα Βυζαντινών Μουσείων, και συνεχίζεται τώρα από τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού. Η προσπάθεια επιδίωκε, μέσα από την ανάδειξη πτυχών της βυζαντινής κληρονομιάς, να παρουσιασθούν αφενός τα κύρια χαρακτηριστικά της βυζαντινής αυτοκρατορίας ως πολιτικής οντότητας και αφετέρου τα επιτεύγματά της στον τομέα της κοινωνικής αρμονίας και της ειρηνικής συνύπαρξης διαφορετικών λαών, στο περιθώριο ή την επαύριο πολεμικών συγκρούσεων. Προβάλλεται έτσι με εύληπτο τρόπο το πώς η βυζαντινή τέχνη επηρέασε και επηρεάστηκε από την τέχνη άλλων λαών, ομόθρησκων και μη.

Το Μουσείο Αντιβουινιώτισσας στην Κέρκυρα

Το Μουσείο της Αντιβουινιώτισσας, στεγασμένο στον ναό της Υπεραγίας Θεοτόκου Κυράς Αντιβουινιώτισσας (15ος αι.), αποτελεί καταρχήν ένα μουσείο αφιερωμένο στο μνημείο που το στεγάζει και κατ' επέκταση ένα μουσείο μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής τέχνης. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Κέρκυρα ανέπτυξε από νωρίς σχέσεις με την Κρήτη, το σπουδαιότερο πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο του Ελληνισμού μετά την Κωνσταντινούπολη. Ένα νησί, ανάμεσα στο Ιόνιο και την Αδριατική, τόπος παραμονής πολλών Κρητικών ζωγράφων, κατά τη διαδρομή τους από την Κρήτη στην Ήπειρο, τις Δαλματικές ακτές και τέλος στη Βενετία, όπου αναζητούσαν υλική και πνευματική υποστήριξη. Έτσι, μοιραία πολλές εικόνες –είτε μεταφέρθηκαν, είτε φιλοτεχνήθηκαν στην Κέρκυρα πολλές από αυτές– εκτίθενται στο Μουσείο της Αντιβουινιώτισσας.

Πρόκειται για μια μονόχωρη ξυλόστεγη βασιλική που διασώζει άθικτα τα ιδιαίτερα στοιχεία των κερκυραϊκών ναών της εποχής, μεταξύ των οποίων ο εξωνάρθηκας που περιβάλλει τον ναό από τις τρεις πλευρές. Χάρη στην εσωτερική αυτή διαμόρφωση ο ναός μπορεί να λειτουργεί ανεξάρτητα από τη μόνιμη έκθεση που έχει αναπτυχθεί κυρίως στον εξωνάρθηκα.

Το εκθεσιακό πρόγραμμα ανέδειξε ένα μεγάλο μέρος του καλλιτεχνικού πλούτου που διέσωσε ο ναός ανά τους αιώνες, σεβόμενο τον ιερό και λατρευτικό χαρακτήρα του χώρου. Εκτός από τον εξωνάρθηκα, η έκθεση αναπτύσσεται και στον κυρίως ναό, στον γυναικωνίτη, καθώς και στην κατοικία του ιερέως («κελί»). Περιλαμβάνει περί τις 90 φορητές εικόνες και κειμήλια (σκεύη, άμφια και παλαιύτητα), που ανήκαν στον ναό, καθώς και έργα από την παλιά Συλλογή του Μουσείου Ασιατικής Τέχνης.

Το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στην Υπάτη

Το μουσείο δημιουργήθηκε για να διαφυλάξει, να εκθέσει και να αναδείξει τον πλούτο των ευρημάτων που έχουν αποκαλυφθεί στη Φθιώτιδα και ανάγονται στην παλαιοχριστιανική και τη βυζαντινή περίοδο (4ος-14ος αι.). Στεγάζεται στους λεγόμενους «Καποδιστριακούς Στρατώνες» της Υπάτης, ένα επίμηκες δώροφο λιθόδημο κτήριο. Στο ισόγειο ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην έκθεση τμημάτων ψηφιδωτών δαπέδων, που αποτελούν ένα μικρό μόνο μέρος των παλαιοχριστιανικών ψηφιδωτών που έχουν βρεθεί σε ανασκαφές στην Υπάτη αλλά και σε άλλες περιοχές του νομού Φθιώτιδας. Η έκθεση του ισόγειου έχει σχεδιαστεί με τρόπο ώστε ο επισκέπτης να σχηματίζει σφαιρική εικόνα για τη σημασία της τέχνης του ψηφιδωτού και τη θέση της στην

καλλιτεχνική παραγωγή του Βυζαντίου εν γένει, καθώς και να γνωρίσει την τεχνική και τα διάφορα υλικά κατασκευής των ψηφιδωτών. Στον όροφο η έκθεση είναι κατά κύριο λόγο αφιερωμένη στη λατρεία. Στην αριστερή αίθουσα αναλύεται η αρχιτεκτονική και η μορφολογία των ναών των πρώτων χριστιανικών χρόνων, ενώ αντίστοιχα στη δεξιά αίθουσα, των μεσοβυζαντινών χρόνων. Στον κεντρικό χώρο του ορόφου ιδιαίτερη θέση καταλαμβάνουν νομίσματα προερχόμενα από το Νομισματοκοπείο της Υπάτης, καθώς και άλλα που δίνουν στοιχεία για τη νομισματική κυκλοφορία στη Φθιώτιδα. Ως αυτοτελής ενότητα εκτίθεται η δωρηθείσα στο Μουσείο «Συλλογή Κοτσίλη», η οποία περιλαμβάνει περισσότερα από 3.000 νομίσματα, χρονολογούμενα από τα αρχαία χρόνια μέχρι τα νεώτερα.

Το Βυζαντινό Μουσείο της Βέροιας

Το εκθεσιακό πρόγραμμα είναι βασισμένο στην ιδέα ενός μουσείου με περιφερειακό χαρακτήρα και επιδιώκει την προβολή του πλούτου των μνημείων που διασώζονται στην περιοχή της Βέροιας από τη βυζαντινή και τη μεταβυζαντινή περίοδο. Παράλληλα παραπέμπει στα μνημεία και τις συλλογές της κεντρικής και της δυτικής Μακεδονίας. Το μουσείο στεγάζεται σε ένα βιομηχανικό κτήριο (αλευρόμυλο) των αρχών του 20ού αιώνα, το οποίο αποκαταστάθηκε ειδικά για να του δοθεί μουσειακή χρήση. Η υποδειγματική αποκατάσταση βραβεύτηκε από την Ευropa Nostra το 2002.

Τρεις θεματικές ενότητες, αυτοτελείς εννοιολογικά, αναπτύσσονται στους τρεις ορόφους του κτηρίου και περιλαμβάνουν ψηφιδωτά δάπεδα, αποτοιχισμένες τοιχογραφίες, γλυπτά, επιγραφές, χειρόγραφα, επιγραφές, νομίσματα, κ.ά.

Η πρώτη ενότητα, με τίτλο «Βέροια, μια περιφέρεια της βυζαντινής αυτοκρατορίας», επιχειρεί να παρουσιάσει τα κύρια χαρακτηριστικά του βυζαντινού πολιτισμού μέσα από τον άξονα της πολυεπίπεδης επικοινωνίας που ανέπτυξαν οι πόλεις της αυτοκρατορίας μεταξύ τους, και ιδιαίτερα με την Κωνσταντινούπολη, και η οποία ανιχνεύεται στην τέχνη, τη λατρεία και τις καθημερινές συναλλαγές αλλά και στον ανθρώπινο παράγοντα, κύριο διακινητή και φορέα ιδεών. Η δεύτερη ενότητα παρουσιάζει τον δημόσιο και ιδιωτικό βίο μιας βυζαντινής πόλης, μέσα από το παράδειγμα της Βέροιας, από την όψιμη αρχαιότητα έως και τα μεταβυζαντινά χρόνια. Η τρίτη, τέλος, ενότητα αναφέρεται στη θρησκευτική λατρεία και στην ανθρώπινη αντίληψη για το θείο και την αγιότητα, εστιάζοντας στην ύπαρξη ή μη πολιτισμικών στοιχείων (κοινωνικών, οικονομικών, εκκλησιαστικών, πνευματικών και καλλιτεχνικών) και αλληλεπιδράσεων μεταξύ της πόλης και των περιοχών του ευρύτερου μακεδονικού χώρου με τις οποίες γειτνιάζε.

Πιστεύουμε ότι τα τρία τιμώμενα βυζαντινά μουσεία, της Βέροιας,

α, της Φθιώτιδας και της Αντιβουνιώτισσας στην Κέρκυρα, σε συνδυασμό με το Εβραϊκό και το Ισλαμικό Μουσείο, αποτελούν χαρακτηριστικούς εκπροσώπους των κοινωνικών ομάδων που συνυπήρξαν στον ελλαδικό χώρο από τον μεσαίωνα έως σήμερα και που θα πρέπει να συνεχίσουν να συμβιών σε κλίμα ειρήνης και συνεργασίας.

Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης - Μουσείο Μπενάκη

ΜΙΝΑ ΜΩΡΑΪΤΟΥ

Το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης άνοιξε τις πόρτες του στο κοινό τον Ιούλιο του 2004, στο νεοκλασικό κτηριακό συγκρότημα που δωρήθηκε από τον Λάμπρο Ευταξία και βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, κοντά στο αρχαίο νεκροταφείο του Κεραμεικού, στις οδούς Αγίων Ασωμάτων 22 και Διπύλου 12.

Η ενότητα των έργων του ισλαμικού πολιτισμού που φιλοξενεί συγκαταλέγεται στις πιο σημαντικές παγκοσμίως. Η Ελλάδα είναι από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες που έχει αφιερώσει έναν αυτόνομο μουσειακό οργανισμό στην τέχνη του Ισλάμ με εκθέματα που καλύπτουν δεκατρείς αιώνες καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Οι συλλογές άρχισαν να συγκροτούνται από τον Αντώνη Μπενάκη, ιδρυτή του μουσείου, στην Αίγυπτο κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, την ίδια περίοδο με τις άλλες μεγάλες συλλογές ισλαμικής τέχνης της Ευρώπης και της Αμερικής. Συχνά μάλιστα το υλικό τους αλληλοσυμπληρώνεται με αυτό του Μουσείου Μπενάκη. Δύο ενδεικτικά παραδείγματα είναι το ένα φύλλο μιας δίφυλλης ξυλόγλυπτης πόρτας από την Αίγυπτο του 9ου αιώνα, το άλλο μισό της οποίας βρίσκεται στο Λούβρο· το άλλο παράδειγμα είναι μια κεραμική σφαίρα του 16ου αιώνα που είναι μέρος μιας καντήλας που σήμερα βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο και κάποτε κρεμόταν στον Τρούλο του Βράχου στην Ιερουσαλήμ.

Τα εκθέματα κεραμικής, μεταλλοτεχνίας, χρυσοχοΐας, υφαντικής, ξυλόγλυπτης, υαλοτεχνίας, καθώς και ο εσωτερικός μαρμαροθετημένος διάκοσμος μιας αίθουσας υποδοχής ενός αρχοντικού του 17ου αιώνα από το Κάιρο υπομνηματίζουν με συνέπεια τη συνέχεια της ισλαμικής τέχνης από την πρώιμη ισλαμική περίοδο έως την οθωμανική εποχή. Οι αρχικές συλλογές εμπλουτίστηκαν από δωρεές Ελλήνων, μακροπρόθεσμα δάνεια αντικειμένων από το Victoria and Albert Museum του Λονδίνου, το Calouste Gulbenkian Museum της Λισαβόνας και από αγορές αντικειμένων από το εξωτερικό.

Στον εκτεταμένο χώρο υποδοχής των επισκεπτών, στο ισόγειο,

πραγματοποιούνται ποικίλες εκδηλώσεις, ενώ στην τaráτσα, κατά γενική ομολογία από τις ωραιότερες της πόλης με την πανοραμική θέα της Ακρόπολης, του Φιλοπάππου, της Πνύκας, του Αστεροσκοπείου, του Κεραμεικού και όλης της μεσημβρινής πλευράς της πόλης, λειτουργεί κυλικείο. Το κτήριο επιφυλάσσει μια ακόμα έκπληξη, αφού στα θεμέλιά του βρέθηκε, κατά τις ανασκαφικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν πριν την ανάπλασή του, καλοδιατηρημένο τμήμα του τείχους της πόλης των Αθηνών, το οποίο είναι προσβάσιμο στον επισκέπτη.

Το 2004, όταν εγκαινιάστηκε το μουσείο, ο διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη, κ. Άγγελος Δεληβορριάς, έγραφε ότι πρωταρχικός στόχος της αυτονόμησης της ισλαμικής συλλογής ήταν η ανάδειξη της ισλαμικής καλλιτεχνικής δημιουργίας, η εύκολη πρόσβαση στο υλικό και η τεκμηριωμένη παρουσίασή του. Από το 2004 που άνοιξε το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης έχουν περάσει έξι χρόνια. Το ερώτημα είναι ποιους από τους αρχικούς στόχους κατορθώσαμε να επιτύχουμε και, πέρα από αυτό, εάν έχουμε διαμορφώσει νέους στόχους για το μέλλον.

Η αυτονόμηση της συλλογής είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την εύκολη πρόσβαση στο υλικό, το οποίο, για να παρουσιαστεί στο μουσείο, είχε φυσικά μελετηθεί σε μια πρώτη προσέγγιση. Για την τεκμηριωμένη παρουσίασή του, όμως, πρώτο μας μέλημα ήταν η συγγραφή του Οδηγού του Μουσείου που, όπως και ο Οδηγός του κεντρικού Μουσείου Μπενάκη, καθώς και όλοι οι κλασικοί οδηγοί μουσείων, ακολουθεί την εκθεσιακή διαδρομή και τη χρονολογική και γεωγραφική πορεία που ακολουθείται στις αίθουσες και τις προθήκες. Επειδή, ωστόσο, απευθυνόμαστε όχι μόνο στους ειδικούς ή την επιστημονική κοινότητα, προτάξαμε μια εισαγωγή για το Ισλάμ και την τέχνη του για να διευκολύνουμε την κατανόηση του υλικού μας. Προσπαθώντας ακόμα να απαντήσουμε στο ερώτημα που συχνά μάς τίθεται, γιατί ο Αντώνης Μπενάκης συνέλεγε έργα ισλαμικής τέχνης, αφιερώσαμε ένα μικρό κεφάλαιο στο περιβάλλον της Αλεξάνδρειας, το οποίο βοήθησε να διαμορφωθούν τα συλλεκτικά ενδιαφέροντα του ιδρυτή του μουσείου.

Εκτός από τον Οδηγό μπορούμε σήμερα να σας παρουσιάσουμε άλλες δύο εκδόσεις. Η πρώτη υπήρξε ειδική παραγγελία του μουσείου στη Νεφέλη Παπουτσάκη και αφορά στην ισλαμική λογοτεχνία. Στόχος είναι η γνωριμία μας με την ισλαμική τέχνη να πλαισιωθεί από τη λογοτεχνική παράδοση των μουσουλμανικών λαών, Αράβων, Ιρανών και Τούρκων.

Η επόμενη έκδοση πραγματεύεται τη συλλογή κοσμημάτων από τη Λιβύη, δωρεά της Ελληνοαμερικανίδας Ελένης Γκλαβάνη-Miller. Τα ίδια τα κοσμήματα μπορείτε να τα θαυμάσετε στην είσοδο του μουσείου στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο για τα νέα αποκτήματα, αλλά φροντίσαμε και για την καλαισθητή έκδοση του βιβλίου με εισαγωγικά κείμενα από την ίδια τη συλλέκτρια και εικονογράφηση του συνόλου του υλικού.

Εκτός από αυτές τις τρεις εκδόσεις, αξίζει τον κόπο να δείτε και τις εκδόσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τις οποίες υπεύθυνη είναι η κ. Φωτεινή Γραμματικού. Προσελκύουν το ενδιαφέρον μικρών και μεγάλων.

Η αυτονόμηση της συλλογής σήμαινε και την κατά κάποιον τρόπο αυτονόμηση του έμψυχου δυναμικού του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης. Σύντομα όσοι δουλεύουμε εδώ, συνειδητοποιήσαμε ότι για να συνεχίσουμε να προσελκύουμε το ενδιαφερόμενο κοινό, αλλά και για να το διευρύνουμε, έπρεπε να κινηθούμε με διάφορους τρόπους. Έτσι, παράλληλα με την επιστημονική μας παρουσία με άρθρα, διαλέξεις και συνέδρια, οργανώσαμε εκδηλώσεις και εκθέσεις που είχαν σημαντική επιτυχία και συγκέντρωσαν διάφορα είδη επισκεπτών. Κατά κατηγορία, οι εκδηλώσεις αυτές ήταν ομιλίες πανεπιστημιακών δασκάλων που καλέσαμε ειδικά για να μιλήσουν στο Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης, όπως ο πολύς Oleg Grabar –δεν υπάρχει κανείς που να έχει ασχοληθεί με την ισλαμική ή βυζαντινή τέχνη και να μην τον γνωρίζει. Άλλοι ομιλητές ήταν ο Jonathan Bloom από το Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, που μίλησε για το χαρτί στον ισλαμικό κόσμο, και η Φωτεινή Τσιμπιρήδου από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, με θέμα τη θέση της γυναίκας στο Ισλάμ, διάλεξη που έγινε στο πλαίσιο της έκθεσης της εικαστικού Νεφέλης Κονταρίνη.

Έχουμε ακόμα οργανώσει μουσικές εκδηλώσεις, παρουσιάσεις βιβλίων, θεατρικές παραστάσεις και αφηγήσεις παραμυθιών, οι τελευταίες μάλιστα με ιδιαίτερη επιτυχία. Και για του λόγου το αληθές, ετοιμάζουμε για την πανσέληνο του Ιουνίου βραδιές παραμυθιών, πάντα με τη Σάσα Βούλγαρη, στον χώρο του καφεενείου, στην τaráτσα του μουσείου.

Στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής μας εντάσσεται και η προσπάθεια διοργάνωσης εκθέσεων με στόχο να προβληθεί το έργο καταξιωμένων ή νέων καλλιτεχνών και επιστημόνων που σχετίζονται με τον χώρο της Ανατολής και κάνουν γέφυρα με την Ελλάδα. Εικαστικές, φωτογραφικές ή αρχαιολογικές, οι εκθέσεις αυτές αναδεικνύουν το διαφορετικό πρόσωπο του ισλαμικού κόσμου που για τον μέσο Έλληνα, πέρα από τις περιστασιακές τουριστικές επιδρομές, είναι άγνωστο ή παραμορφωμένο από τα μέσα μαζικής πληροφόρησης. Επιδίωξή μας είναι να αναδείξουμε και τον σύγχρονο κόσμο της Εγγύς Ανατολής, ανακαλύπτοντας τι μας συνδέει και τι μας αφορά.

Το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος

ZANET ΜΠΑΤΙΝΟΥ

Το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος μετράει 33 χρόνια ύπαρξης. Ιδρύθηκε το 1977 για να συλλέξει, να διατηρήσει, να ερευνήσει και να εκθέσει τα κατάλοιπα του υλικού πολιτισμού 2.300 χρόνων

εβραϊκής παρουσίας στην Ελλάδα. Ως ιστορικό και εθνογραφικό μουσείο εστιάζει το ενδιαφέρον του στην παρουσίαση μιας ζωτανής εικόνας της εβραϊκής ιστορίας και παράδοσης στη διάρκεια αυτών των αιώνων. Η συλλογή του, η οποία εμπλουτίζεται συνεχώς, αποτελείται από περισσότερα από 10.000 πρωτότυπα αντικείμενα –φωτογραφίες, έγγραφα και αρχεία– και περιλαμβάνει ποικίλο υλικό από την καθημερινή και θρησκευτική ζωή και την ιστορική πορεία των Ελλήνων Εβραίων.

Το νεοκλασικό κτήριο, στην οδό Νίκης 39, φιλοξενεί την πλούσια συλλογή του μουσείου, τα γραφεία και άλλες υπηρεσίες. Η συνολική του επιφάνεια (800 τ.μ.) περιλαμβάνει τους χώρους της μόνιμης έκθεσης της συλλογής, τις αίθουσες εκθέσεων σύγχρονης τέχνης, περιοδικών εκθέσεων και βιντεο-προβολών, καθώς και αίθουσα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, βιβλιοθήκη, φωτογραφικό αρχείο (και εργαστήριο), καθώς και εργαστήριο συντήρησης και πωλητήριο.

Η μόνιμη έκθεση εικονογραφεί θεματικούς κύκλους, όπως η συναγωγή, το εορτολόγιο, οι παραδοσιακές ενδυμασίες, το ολοκαύτωμα, ο κύκλος της ζωής και η ιστορική διαδρομή των Ελλήνων Εβραίων, πάντα σε άμεσο συσχετισμό με την ιστορική διάρκεια, τον κύκλο του χρόνου και τη ζωή των ανθρώπων.

Οι περιοδικές εκθέσεις διερευνούν ζητήματα μνήμης, ιστορίας και ταυτότητας, δίνοντας έμφαση και στην κοινωνική τους διάσταση. Το μουσείο διαθέτει χώρο και για εκθέσεις σύγχρονης τέχνης. Οργανώνει επίσης εκθέσεις και εκδηλώσεις με θέματα που άπτονται της σύγχρονης λογοτεχνίας, της ποίησης, της μουσικής και κάθε μορφής ανθρώπινης έκφρασης, με σκοπό να καλύψει ζητήματα πολιτιστικής και καλλιτεχνικής παραγωγής, να διερευνήσει τον διαχρονικό και πολύπλευρο χαρακτήρα του ελληνικού εβραϊσμού και να αποτελέσει ενεργό πολιτισμικό κύτταρο της νεοελληνικής κοινωνίας.

Οι εκθέσεις συνοδεύονται πάντα από εκπαιδευτικές δράσεις. Η τρέχουσα περιοδική έκθεση «Εικόνες Ελλήνων Εβραίων» θα «ανοίξει» για το κοινό τις πύλες του φωτογραφικού αρχείου του μουσείου, το οποίο περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό φωτογραφιών από όλο το φάσμα του εβραϊκού πολιτισμού στην Ελλάδα. Το φωτογραφικό υλικό του μουσείου απαρτίζεται από πρωτότυπες Α/Μ φωτογραφίες και τα τυπωμένα αντίγραφά τους, καθώς και από έγχρωμες φωτογραφίες και διαφάνειες. Η θεματολογία των φωτογραφιών είναι πλούσια και καλύπτει όλο το εύρος της ζωής των Εβραίων στην Ελλάδα από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι και σήμερα. Η νέα έκθεση θα παρουσιάσει επιλογή φωτογραφιών με κοινό παρονομαστή την αισθητική αρτιότητα. Αυτή τη φορά η ιστορική πληροφορία που περιέχουν οι φωτογραφίες θα τεθεί σε δευτερεύουσα μοίρα, με προτεραιότητα στην τέρψη των οφθαλμών και τη μετάδοση του κλίματος και ύφους μιας εποχής.

Το μουσείο διενεργεί έρευνες που καλύπτουν όλες τις πλευρές

της ανθρώπινης ιστορίας, ζωής και έκφρασης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται το φωτογραφικό του αρχείο, τα αρχεία των ελληνοεβραϊκών κοινοτήτων και η συλλογή προφορικών μαρτυριών. Αυτά αποτελούν ένα ακόμα σημείο συνεργασίας με σχολεία, σε εργασίες που αφορούν την τοπική ιστορία για παράδειγμα. Το Ε.Μ.Ε. ανακοινώνει τα αποτελέσματα των ερευνών του μέσα από εκθέσεις και εκδόσεις.

Εκπαιδευτικά προγράμματα

Το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος οργανώνει από το 1996 ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολεία. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα στοχεύουν στο να γνωρίσουν τα παιδιά το μουσείο, να αναπτύξουν οι μαθησιακές, συνδυαστικές και κριτικές ικανότητές τους, να παρατηρήσουν και να κατανοήσουν τα εκθέματα και να γίνει η επίσκεψη του μουσείου μια ευχάριστη και εποικοδομητική εμπειρία. Με εναλλακτικούς τρόπους ερμηνείας (βιωματική προσέγγιση, θεατρικό παιχνίδι, μουσειοσκευές) επιδιώκεται η ενεργοποίηση της δημιουργικότητας και ο συνδυασμός ανακάλυψης και ψυχαγωγίας. Επίσης, το μουσείο διαθέτει εκπαιδευτικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στη σχολική τάξη, όπως μουσειο-βαλίτσες και μικρές εκθέσεις.

Διαπολιτισμικά εκπαιδευτικά προγράμματα

Το Εβραϊκό Μουσείο είναι ίσως το πρώτο μουσείο που ιδρύθηκε στην Ελλάδα για να παρουσιάσει μια ξεχωριστή θρησκευτική κοινότητα. Από τη μεταστέγάσή του σε ιδιόκτητο κτήριο το 1998, έχει επιδιώξει να αποτελέσει για το ευρύτερο κοινό ένα ανοιχτό παράθυρο προς την ελληνοεβραϊκή κοινότητα, ένα ουδέτερο πολιτιστικό περιβάλλον ανακάλυψης και γνωριμίας, ενώ για τους Έλληνες Εβραίους έναν καθρέφτη, όπου αντανακλάται η κοινοτική και συχνά οικογενειακή ιστορία τους και όπου μπορούν να ελεγχθούν ιδέες, γνώσεις, ακόμα και προκαταλήψεις. Η μεγαλύτερη ίσως κοινωνική του προσφορά, σε σχέση με τα υπόλοιπα ελληνικά μουσεία, είναι τα διαπολιτισμικά και διαθρησκευτικά του προγράμματα, καθώς και τα προγράμματα που σχετίζονται με τη διδασκαλία του Ολοκαυτώματος στη χώρα μας. Λόγω θέματος και περιεχομένου προσφέρεται για την ανάπτυξη προγραμμάτων και δράσεων που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα των παιδιών, τις δημοκρατικές αξίες, την ευαισθητοποίηση των πολιτών, τη σημασία της αλληλοκατανόησης και της πολυπολιτισμικότητας και τον σεβασμό της διαφορετικότητας. Τα προγράμματα αυτά στόχο έχουν τη γνωριμία και εξοικείωση με τη μακράιωνη ιστορία και παράδοση των ελληνοεβραϊκών κοινοτήτων και τη σύνδεση του «γνωστού και οικείου» με το φαινομενικά «άγνωστο και ξένο». Γίνονται επίσης συχνά αφορμή για συνεργασίες με άλλα μουσεία.

Συνέδρια & Ημερίδες

Ημερίδα ICOM-CECA

ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΙΤΟΥΡΗ

Στις 28 Ιουνίου 2010 διοργανώθηκε από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM ημερίδα με τίτλο «Χρήση των νέων τεχνολογιών στο πλαίσιο μουσειακών εκπαιδευτικών δράσεων», η οποία ολοκλήρωσε τον κύκλο συναντήσεων της ελληνικής ομάδας εργασίας ICOM-CECA (Committee for Education and Cultural Action) για το έτος 2009-10.

Το θέμα της ημερίδας επιλέχθηκε λόγω της έντονης επιθυμίας των μελών της ομάδας εργασίας να ανοίξει με πιο συστηματικό τρόπο ο διάλογος για την εκπαιδευτική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, τόσο σε θεωρητικό και τεχνικό επίπεδο όσο και μέσα από την παρουσίαση των ψηφιακών εκπαιδευτικών εφαρμογών που σήμερα πλέον σχεδιάζονται και χρησιμοποιούνται από αρκετά ελληνικά μουσεία. Έτσι, στόχος της ημερίδας ήταν να φέρει κοντά ανθρώπους που ασχολούνται με την επαφή ανθρώπου-υπολογιστή, την εκπαιδευτική τεχνολογία και την ψηφιακή αξιοποίηση χώρων πολιτισμού, όπως τα μουσεία, για την εκπαίδευση και την επικοινωνία.

Η συνάντηση, που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, διαρθρώθηκε σε δύο ενότητες. Στην Α' ενότητα έγιναν τέσσερις θεωρητικές εισηγήσεις από εξειδικευμένους επιστήμονες-διδάσκοντες στα Πανεπιστήμια Πατρών, Πελοποννήσου, Αιγαίου και στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στη Β' ενότητα παρουσιάστηκαν εκπαιδευτικές πολυμεσικές εφαρμογές από εκπροσώπους εννέα πολιτιστικών φορέων, και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού –Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, ΛΒ' Ε.Π.Κ.Α. Θεσπρωτίας, ΛΓ' Ε.Π.Κ.Α. Πρέβεζας - Άρτας και το Νομισματικό Μουσείο-, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος, το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, το Μουσείο Παραδοσιακής Ζωής Κρήτης «Λυχνοστάτης» και το Μουσείο Διονυσίου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων.

Κατά τη διάρκεια της ημερίδας συζητήθηκαν οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες (κυρίως κινητού και διάχυτου υπολογισμού) για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και τη μάθηση και επικοινωνία σε χώρους άτυπης εκπαίδευσης, όπως τα μουσεία. Παρουσιάστηκαν παραδείγματα από πρότυπες δράσεις, που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο στάδιο ολοκλήρωσης, και συζητήθηκαν οι

δυνατότητες που προσφέρουν νέα, καινοτόμα τεχνολογικά πλαίσια στη μουσειακή εκπαίδευση. Παράλληλα, συζητήθηκαν εκπαιδευτικές πολυμεσικές εφαρμογές (εκπαιδευτικές ιστοσελίδες και DVD) που έχουν σχεδιαστεί από πολιτιστικούς φορείς, είτε για να πλαισιώσουν μια μουσειακή εκπαιδευτική δραστηριότητα, είτε για να υποστηρίξουν τη σχολική πράξη, ή ακόμα και για να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου.

Οι συζητήσεις που προέκυψαν επικεντρώθηκαν σε ζητήματα, όπως οι τεχνικές και οικονομικές προϋποθέσεις για την παραγωγή εκπαιδευτικών πολυμεσικών εφαρμογών, οι δυνατότητες, τα όρια και οι τυχόν αρνητικές επιπτώσεις της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, όταν αυτή συναντάται με την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και ο τρόπος-βαθμός που το νέο αυτό μέσο μπορεί να επηρεάσει το περιεχόμενο και τους στόχους μιας μουσειακής εκπαιδευτικής δραστηριότητας.

Ημερίδα Υπουργείου Παιδείας

ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΙΤΟΥΡΗ

Στις 18 Νοεμβρίου 2009 πραγματοποιήθηκε ημερίδα, με τίτλο «Τα μουσεία έρχονται κοντά μας: Εκπαίδευση και πολιτιστικές δράσεις στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους», με πρωτοβουλία του Υπουργείου Παιδείας, διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, και συγκεκριμένα με τα Γραφεία Πολιτιστικών Θεμάτων και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά, και σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και με το ICOM. Η συνάντηση διοργανώθηκε με στόχο να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί της περιοχής για τη φιλοσοφία, τους στόχους, το περιεχόμενο, τα παιδαγωγικά υλικά και εργαλεία της μουσειακής εκπαίδευσης μέσα από την παρουσίαση ενδεικτικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων από δημόσια και ιδιωτικά μουσεία της Αττικής.

Στην ημερίδα, η οποία έλαβε χώρα στο αμφιθέατρο του Πολυχώρου Νομαρχίας Πειραιά «Απόλλων», παρουσιάστηκαν εννέα περιπτώσεις εκπαιδευτικών δράσεων από το Υπουργείο Πολιτισμού –Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας, Διεύθυνση Αναστήλωσης Νεώτερων και Σύγχρονων Μνημείων, Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Νομισματικό Μουσείο-, καθώς και από το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, το Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος και το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

Διεθνής Συνάντηση ICOM-CC

ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΤΑ

Το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM), σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη και την Ομάδα Συντήρησης Φωτογραφικού Υλικού της Διεθνούς Επιτροπής Συντήρησης (ICOM-CC), διοργάνωσε συνάντηση με θέμα «Αναγνώριση και συντήρηση του σύγχρονου φωτογραφικού υλικού» (Modern Photographic Materials). Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα από 19 έως 22 Οκτωβρίου 2010, στους χώρους του Μουσείου Μπενάκη (19-20 Οκτωβρίου στο κτήριο της οδού Πειραιώς 138 και Ανδρονίκου, και 21-22 Οκτωβρίου στο κεντρικό κτήριο του Μουσείου Μπενάκη, οδός Κουμπάρη 1).

Παρακολούθησαν τη συνάντηση 150 άτομα, επιμελητές συλλογών, συντηρητές, φωτογράφοι και φοιτητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Όλοι εξέφρασαν τον ενθουσιασμό τους για την άψογη διοργάνωση της συνάντησης αλλά και για το υψηλό επίπεδο των ομιλιών.

Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν σχετικά με τις διεθνείς προδιαγραφές και τα πρότυπα διάσωσης και διαχείρισης των σύγχρονων ψηφιακών υλικών, τις διάφορες τεχνικές εκτύπωσης που εφαρμόζονται σήμερα, τα αποτελέσματα των τελευταίων ερευνών σε σχέση με την αποκατάσταση των σύγχρονων φωτογραφιών, καθώς και την αναγνώριση και τη διαχείριση του έγχρωμου υλικού. Παράλληλα, συζητήθηκαν και θέματα δεοντολογίας σχετικά με την ψηφιακή εικόνα.

Στα δύο εργαστήρια που ακολούθησαν (21-22 Οκτωβρίου), και τα οποία παρακολούθησαν συνολικά 120 άτομα, παρουσιάστηκαν αναλυτικά οι τεχνικές του έγχρωμου και του ψηφιακού φωτογραφικού υλικού, οι κυριότερες φθορές που συναντούμε σε αυτό, οι μέθοδοι αποκατάστασης, αλλά και τα κατάλληλα υλικά έκθεσης και φύλαξης που χρησιμοποιούνται με βάση τις διεθνείς προδιαγραφές. Οι εργασίες των εργαστηρίων διεξήχθησαν με μεγάλη επιτυχία και τέθηκαν οι βάσεις για τον προγραμματισμό και άλλων σεμιναρίων/εργαστηρίων στο μέλλον με ανάλογα θέματα.

Νομισματικό Μουσείο Επιστημονική Συνάντηση

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Το Νομισματικό Μουσείο, ένα από τα παλιότερα μουσεία στην Ελλάδα, θεσμοθετήθηκε το 1834. Σήμερα στεγάζεται σε ένα μνημείο του 19ου αιώνα, το Ιλίου Μέλαθρον, κατοικία

του Heinrich Schliemann, του πρώτου προϊστορικού αρχαιολόγου του 19ου αιώνα. Το κτήριο σχεδιάστηκε και χτίστηκε από τον Ernst Ziller, τον Γερμανό αρχιτέκτονα που άφησε το στίγμα του στην Αθήνα. Καθώς ο 19ος αιώνας υπήρξε πολύ καθοριστικός για το μουσείο και το μνημείο, το Νομισματικό Μουσείο διοργάνωσε επιστημονική συνάντηση (14-15 Μαΐου), με θέμα «Το Ιλίου Μέλαθρον στην Αθήνα του 19ου αιώνα», αφιερωμένη στον E. Ziller. Μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής ήταν οι: Δέσποινα Ευγενίδου, Χριστίνα Αγριαντώνη, Νάσια Γιακωβάκη, Δημήτρης Πλάντζος και Παναγιώτης Τσέλεκας. Η συνάντηση αφιερώθηκε στη μνήμη της Έλλης Σκοπετέα, το έργο της οποίας έχει δώσει νέες κατευθύνσεις στη μελέτη του 19ου αιώνα.

Οι 19 ομιλητές κάλυψαν ένα ευρύ θεματικό φάσμα, από την εξέλιξη της πόλης και την κοινωνική ζωή της Αθήνας ως την ελληνική αρχαιολογία στο μεταίχμιο του αιώνα και τη νομισματική. Αρχιτέκτονες, πολεοδόμοι, ιστορικοί της τέχνης, ιστορικοί, αρχαιολόγοι και νομισματολόγοι αναφέρθηκαν στον όγκο της έρευνας που έχει ήδη πραγματοποιηθεί στον τομέα αυτό, αλλά και στην ανάγκη εντατικοποίησής της. Ο μεγάλος αριθμός των ακροατών απέδειξε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που υπάρχει αυτή τη στιγμή στην επιστημονική κοινότητα αλλά και στο ευρύτερο κοινό για το θέμα αυτό.

Συμπόσιο «Στα ίχνη της σύγχρονης μουσειολογίας»

ΜΑΡΩ ΑΛΕΞΑΚΗ

«Στα ίχνη της σύγχρονης μουσειολογίας» ήταν ο τίτλος του συμποσίου που διοργανώθηκε από 15-17 Μαΐου 2010 στο πλαίσιο του ετήσιου εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, με θέμα «Μουσεία για την κοινωνική αρμονία». Το συμπόσιο ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του Δημήτρη Κωνσταντίου.

Φορείς διοργάνωσης του συμποσίου, που τελούσε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, ήταν το Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μουσειολογία» (Πολυτεχνική Σχολή και Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης), το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, η Εταιρεία Ελλήνων Μουσειολόγων και το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM).

Οι εργασίες του συμποσίου διεξήχθησαν σε δύο πόλεις και στα αντίστοιχα μουσεία-διοργανωτές του: το Σάββατο 15

και την Κυριακή 16 Μαΐου, στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη, και τη Δευτέρα, 17 Μαΐου, στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης στην Αθήνα. Το γεγονός αυτό επέτρεψε να παρουσιαστούν ομιλίες και στις δύο πόλεις με αποτέλεσμα την καλύτερη πληροφόρηση των συμμετεχόντων.

Οι πολλές και σύντομες ομιλίες 59 εισηγητών από διαφορετικούς επαγγελματικούς, ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς χώρους, πάνω στις θεματικές «Μουσειολογία και διεπιστημονικότητα», «Μουσειολογία και εκπαίδευση» και «Μουσειολογία και συμμετοχική αντίληψη», στόχευαν στην παρουσίαση μελετών περίπτωσης πολιτιστικής διοίκησης, διαχείρισης και διδασκαλίας που αποσκοπούν στη διαμόρφωση μιας «νέας μουσειολογίας» στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα, στόχοι του συμποσίου ήταν να παρουσιάσει:

(α) Πώς διαμορφώνεται το τοπίο της σύγχρονης μουσειολογίας στην Ελλάδα.

(β) Πώς η διά βίου μάθηση, με συνδυασμένες πρωτοβουλίες των Υπουργείων Πολιτισμού και Παιδείας, μπορεί να ενισχύσει ατομικές πρωτοβουλίες και αποδεδειγμένες ικανότητες με στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών για τον πολιτισμό.

(γ) Τι μπορεί να περιμένει η εκπαιδευτική κοινότητα και η πολιτιστική αγορά από τη σύμπραξη με τη μουσειολογία.

(δ) Πώς και πόσο η συμμετοχή της μουσειολογίας στους επίσημους θεσμικούς φορείς, όπως είναι τα μουσεία, τα σχολεία και τα πανεπιστήμια, μπορεί να συμβάλει, αν όχι στην κοινωνική αρμονία, σύμφωνα και με τον επίσημο φετινό εορτασμό, τουλάχιστον στην κριτική κατανόηση των πολιτιστικών φαινομένων και, ίσως, και στην αλληλοκατανόηση και αποδοχή του άλλου.

(ε) Πόσο η εξειδικευμένη συμβολή της μουσειολογίας στη γενικότερη διαχείριση του πολιτισμού μπορεί να βελτιώσει την απόδοση των πόρων που διατίθενται στον πολιτισμό, είτε από κρατικές πηγές είτε από ιδιωτικές χορηγίες.

Το πρόγραμμα του συμποσίου είναι αναρτημένο στον ιστότοπο του Διαπανεπιστημιακού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Πολυτεχνική Σχολή και Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ., <http://ma-museology.web.auth.gr/Greek/drastiriotites/sessions.php>). Παράλληλα, ορισμένες από τις εισηγήσεις του συμποσίου είναι διαθέσιμες από τον ιστότοπο της Εταιρείας Ελλήνων Μουσειολόγων (<http://greekmuseologists.wordpress.com>).

Της ξενιτιάς τα γράμματα

ΖΑΦΕΙΡΑ ΧΑΪΔΟΥ

Το Ταχυδρομείο είναι ο σύνδεσμος όλων των υποθέσεων όλων των συναλλαγών. Οι απόντες με αυτό γίνονται παρόντες.

Το Ταχυδρομείο είναι η παρηγοριά της ζωής.

Βολταίρος

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων η Α' Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθηνών του Υπουργείου Παιδείας, διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων διοργάνωσε στις 26 Μαΐου 2010, σε συνεργασία με το Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο και το ICOM, ημερίδα για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, με τίτλο «Της ξενιτιάς τα γράμματα». Οι εργασίες της ημερίδας πραγματοποιήθηκαν στην αίθουσα εκδηλώσεων του μουσείου και οι συμμετέχοντες ξεναγήθηκαν στις συλλογές του.

Στο παρελθόν η αλληλογραφία, όταν δεν υπήρχαν τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, αποτελούσε τον μοναδικό κρίκο επαφής, το μοναδικό μέσο επικοινωνίας των μεταναστών με τα οικεία και φιλικά πρόσωπα, με τις μακρινές πατρίδες. Μπορούσε να ταξιδέψει σε αναλλοίωτη μορφή ως και την πιο απόμακρη γωνιά της γης, μεταφέροντας σκέψεις, συναισθήματα, ψυχικές καταστάσεις, ιδέες. Σε ένα δοκίμιο του ο Π. Μουλάς αναφέρεται στην επιστολογραφία ως «ο λόγος της απουσίας». Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία διαδραμάτισαν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο βοηθώντας τους ξενιτεμένους να έχουν συνεχή επαφή με την πατρίδα. Πραγματοποίησαν επίσης επανειλημμένα εκδόσεις γραμματοσήμων για τον απόδημο ελληνισμό. Με αφορμή «Της ξενιτιάς τα γράμματα», το Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο συμμετείχε στις εκδηλώσεις εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων προβάλλοντας την επικοινωνία ως τρόπο για να γεφυρωθούν οι πολιτισμικές διαφορές και να εδραιωθεί ο αλληλοσεβασμός και η κατανόηση, απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Η ημερίδα ξεκίνησε με τους χαιρετισμούς του Μωυσή Κωνσταντίνη, Ειδικού Συμβούλου Φιλοτελισμού, και της Τέτης Χατζηνικολάου, Προέδρου του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM). Ο Μωυσής Κωνσταντίνης παρουσίασε την ιστορία των συλλογών του Φιλοτελικού και Ταχυδρομικού Μουσείου και τόνισε με ιδιαίτερο τρόπο τη μορφωτική αξία του φιλοτελισμού. Επισήμανε τη σημασία του γραμματοσήμου στη γεφύρωση πολιτισμικών διαφορών και τη δύναμη επικοινωνίας που έχει. Η Τέτη Χατζηνικολάου αναφέρθηκε στον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, καθώς και στον ρόλο που καλούνται να παίξουν τα μουσεία για τη δημιουργία γέφυρας επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Το Φιλοτελικό και Τα-

χυδρομικό Μουσείο, ένα μουσείο που είναι συνυφασμένο με την ιστορία και την έννοια της επικοινωνίας, διάλεξε τα «γράμματα της ξενιτιάς» για να συμμετάσχει στον διεθνή εορτασμό.

Στη συνέχεια προβλήθηκε το πρώτο μέρος της ταινίας «Το Ταξίδι, το ελληνικό όνειρο στην Αμερική» της σκηνοθέτιδας Μαρίας Ηλιού. Η ταινία είχε βραβευθεί ως μία από τις καλύτερες ταινίες του 2007 από το American Film Institute της Ουάσινγκτον.

Η Πόπη Κύρδη, υπεύθυνη Πολιτιστικών στην Α΄ Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, έθεσε το πλαίσιο της εκδήλωσης με την ομιλία της «Ο δρόμος της ξενιτιάς περνά από τη σχολική τάξη», παρουσιάζοντας υλικό και προτάσεις για την προσέγγιση του θέματος. Οι εισηγήσεις των υπόλοιπων ομιλητών αφορούσαν εκπαιδευτικές δράσεις, πολιτιστικά προγράμματα, δραστηριότητες, καθώς και εκπαιδευτικά λογισμικά για το σχολείο με θέμα τη μετανάστευση.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε και η ταινία με θέμα «Η ξενιτιά δεν έχει χώρα», γυρισμένη από παιδιά δημοτικού σχολείου. Στους συμμετέχοντες δόθηκαν ενημερωτικά έντυπα του ICOM, καθώς και πληροφοριακό υλικό για το Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο και τις συλλογές του.

14η Ενημερωτική Συνάντηση Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

ΜΑΡΑ ΚΑΛΟΖΟΥΜΗ

Η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, σε συνεργασία με το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) και το Λαογραφικό Μουσείο Στεμνίτσας, πραγματο-

ποίησε στις 10 Δεκεμβρίου 2010 τη 14η Ετήσια Ενημερωτική Συνάντηση με τίτλο «Εκπαίδευση και Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά» και με βασικό θέμα τις εκπαιδευτικές δράσεις για την προσχολική ηλικία.

Στην ημερίδα, η οποία σημείωσε ιδιαίτερη επιτυχία, συμμετείχαν εκπρόσωποι Μουσείων Νεώτερου Πολιτισμού, εποπτευόμενων ή συνεργαζόμενων με τη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, καθώς και εκπρόσωποι των Εφορειών Νεωτέρων Μνημείων και των Διευθύνσεων του ΥΠΠΟΤ με συναφές αντικείμενο. Στόχος και της φετινής συνάντησης ήταν η ανταλλαγή απόψεων σε θέματα οργάνωσης και διεξαγωγής εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η ενημέρωση των συμμετεχόντων για τα νέα προγράμματα, καθώς και η μεταφορά εμπειρίας και γνώσης από τα προγράμματα που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν.

Στο Α΄ μέρος της ημερίδας παρουσιάστηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα που εστιάζουν στην προσχολική ηλικία. Συζητήθηκαν επίσης οι ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα που ανακύπτουν στην οργάνωση και διεξαγωγή τέτοιου είδους προγραμμάτων, εξαιτίας της ηλικίας των παιδιών στα οποία απευθύνονται, και έγινε αναφορά στις μεθόδους αντιμετώπισής τους. Η συζήτηση κατέληξε σε χρήσιμα συμπεράσματα που μπορούν να δώσουν ώθηση για την πραγματοποίηση περισσότερων τέτοιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το Β΄ μέρος της ημερίδας αφιερώθηκε σε νέα προγράμματα και στη συζήτηση προτάσεων για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους με ποικίλη θεματολογία.

Η φετινή συνάντηση έκλεισε με επίσκεψη στο Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής, όπου παρουσιάστηκε μια πρωτότυπη εκπαιδευτική εφαρμογή. Στους παρευρισκόμενους μοιράστηκε εκπαιδευτικό υλικό, εκδόσεις του ICOM και άλλα ενημερωτικά έντυπα.

Γενικό Συνέδριο και Γενική Συνέλευση του ICOM, Σαγκάη 2010

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ

Το 22ο Γενικό Συνέδριο με θέμα «Μουσεία για την κοινωνική αρμονία» (Museums for Social Harmony) και η 25η Γενική Συνέλευση του ICOM πραγματοποιήθηκαν στη Σαγκάη από 7 έως 12 Νοεμβρίου 2010. Οι εκδηλώσεις έγιναν στον χώρο της Διεθνούς EXPO Shanghai 2010 και συμμετείχαν περίπου 3.600 σύνεδροι από 127 χώρες.

Η τελετή έναρξης του συνεδρίου και της συνέλευσης έγινε την Κυριακή, 7 Νοεμβρίου 2010. Αρχικά δόθηκαν χαιρετισμοί από τον κ. Zhang Bai, Πρόεδρο του Κινεζικού ICOM, τον κ. Julien Anfrus, Γενικό Διευθυντή του ICOM, την κ. Alisandra Cummins, Πρόεδρο του ICOM, τον κ. Cai Wu, Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής ICOM 2010 και Υπουργό Πολιτισμού της Κίνας, και τον κ. Han Zheng, Δήμαρχο της Σαγκάης. Στη συνέχεια οι σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν παραστάσεις χορού, τραγουδιού και όπερας, ενώ αργότερα ακολούθησε επίσημο δείπνο.

Τη Δευτέρα, 8 Νοεμβρίου, το συνέδριο άρχισε με τις βασικές ομιλίες. Οι προσκεκλημένοι ομιλητές έδωσαν διαλέξεις για ποικίλα θέματα: η κ. Lourdes Arizpe, καθηγήτρια του Εθνικού Πανεπιστημίου του Μεξικού, για τον ρόλο των μουσείων στη δημιουργία βιώσιμων μοντέλων τρόπου ζωής· ο καθηγητής κ. Chen Xiejun, Αντιπρόεδρος του Κινεζικού ICOM και Έφορος του Μουσείου της Σαγκάης, για τη διαχείριση ενός μουσείου που έχει στόχο την κοινωνική αρμονία· ο καθηγητής κ. Okwui Enwezor, βοηθός Έφορος του Διεθνούς Κέντρου Φωτογραφίας της Νέας Υόρκης, για τον ρόλο που θα πρέπει να έχουν τα μουσεία στη μετα-αποικιακή εποχή πρώην αποικιών και για το πώς θα βοηθήσουν στη δημιουργία νέας εθνικής ταυτότητας· η κ. Gabriela Battaini-Dragonì, Γενική Διευθύντρια για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό και την Κληρονομιά του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την πολυπολιτισμική φύση των ευρωπαϊκών μουσείων· η καθηγήτρια κ. Fan Jinshi, Έφορος και Ερευνήτρια της Ακαδημίας στην Κίνα, για την ώθηση που μπορεί να δώσει η συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην αρμονική

εξέλιξη της κοινωνίας· ο καθηγητής κ. Alpha Oumar Konaré, πρώην Πρόεδρος του ICOM και πρώην Πρόεδρος του Μάλι, για την ανάγκη η μουσειολογία να αποκτήσει μια νέα πιο διευρυμένη διάσταση. Στη συνέχεια ακολούθησαν οι εργασίες των Διεθνών Επιτροπών (International Committees). Έγιναν επίσης εκλογές για το νέο προεδρείο του ICOM και για έγκριση ή μη συγκεκριμένων ψηφισμάτων.

Η τελετή λήξης έκλεισε με την παράδοση της σημαίας του ICOM στην αντιπροσωπεία της Βραζιλίας που θα είναι η διοργανώτρια χώρα του επόμενου Γενικού Συνεδρίου. Ακολούθησε αποχαιρετιστήρια δεξίωση σε κεντρικό ξενοδοχείο.

Γενικότερα, η οργάνωση του κινεζικού ICOM και της Οργανωτικής Επιτροπής για το συνέδριο και τη συνέλευση, καθώς και των εθελοντών ήταν κάτι παραπάνω από ικανοποιητική. Η Σαγκάη είναι ένας ιδιαίτερα ενδιαφέρων προορισμός, όπου μπορεί κανείς να δει το παλιό πρόσωπο της Κίνας και αυτό που δείχνει προς τα έξω, καθώς και το νέο ταχύτατα εξελισσόμενο πρόσωπό της που εμπνέει θαυμασμό αλλά και δέος ταυτόχρονα. Εν αναμονή του 23ου Γενικού Συνεδρίου του ICOM στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας το 2013.

Η Επιτροπή Συντήρησης

Η Επιτροπή Συντήρησης (Conservation Committee – ICOM-CC) άρχισε τις εργασίες της με ομιλίες για τον ρόλο της συντήρησης σ' έναν κόσμο που αλλάζει με ταχύτατους ρυθμούς. Συνολικά παρουσιάστηκαν 10 ομιλίες από εκπροσώπους διαφόρων χωρών. Ο εκπρόσωπος της Νέας Ζηλανδίας μίλησε για τον ρόλο της συντήρησης στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Τα θέματα που παρουσιάστηκαν από την Ελλάδα είχαν σχέση με τον ρόλο της συντήρησης στη διαφύλαξη της πολιτιστικής ποικιλότητας και στη βελτίωση της τοπικής αειφόρου ανάπτυξης στην περιοχή της Φλώρινας, ως μελέτη περίπτωσης. Μια σχετική ομιλία από το Κουρδιστάν είχε ως θέμα τη συντήρηση ως μέσο διατήρησης της πολιτικο-κοινωνικο-οικονομικής σταθερότητας σε διαταραγμένες περιοχές. Από την Πολωνία αναπτύχθηκε η συνεισφορά της συντήρησης στην αειφόρο ανάπτυξη μουσείων, και από την Ολλανδία η εικονική πρόσβαση των μουσείων. Από τη Σιγκαπούρη εξετάστηκε η συντήρηση συλλογών πανεπιστημιακών μουσείων κατά την προετοιμασία εκθέσεων και κατά τη μεταφορά αντικειμένων. Οι συντηρητές από την Αυστραλία έδωσαν στοιχεία για τη συντήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς που είναι σε εξέλιξη και κατά πόσο οι βασικές αρχές συντήρησης θα μπο-

ρούσαν να προσαρμοστούν στις τοπικές ανάγκες. Από την Αγγλία και το Χονγκ Κονγκ μας ενημέρωσαν για τις πρόσφατες εξελίξεις στις σπουδές συντήρησης, ενώ από τις ΗΠΑ παρουσιάστηκαν οι εξελίξεις στη συνεχή κατάρτιση επαγγελματιών συντηρητών.

Το ICOM-CC οργάνωσε επίσης επισκέψεις στα εργαστήρια συντήρησης διαφόρων μουσείων: στο Μουσείο της Σαγκάης (Shanghai Museum), όπου το εντυπωσιακό εργαστήριο συντήρησης έργων ζωγραφικής σε χαρτί και ύφασμα· στο Μουσείο Μεταξιού (Silk Museum), όπου έγινε και παρουσίαση του Κέντρου Έρευνας Μεταξιού της Κίνας (CCTIC) στο Μουσείο της επαρχίας Zhejiang (Zhejiang Province Museum), όπου έγινε παρουσίαση της έρευνας στη συντήρηση υδατοκορεσμένου ξύλου και των μέτρων που λαμβάνονται για τον έλεγχο του περιβάλλοντος μέσα στο μουσείο. Τα εργαστήρια συντήρησης ήταν πολύ καλά εξοπλισμένα. Οι σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να δουν συναδέλφους συντηρητές εν ώρα εργασίας και να συζητήσουν μαζί τους. Σε γενικές γραμμές φαίνεται πως η συντήρηση στην Κίνα αρχίζει να βασίζεται κατά πολύ σε ενόργανες μεθόδους ανάλυσης, αλλά στόχος της είναι περισσότερο η επαναφορά του αντικειμένου πιο κοντά στην αρχική του κατάσταση παρά η διατήρησή του στην τωρινή.

Ένα από τα ψηφίσματα που εγκρίθηκαν κατά την 25η Γενική Συνέλευση ήταν και αυτό για τον προσδιορισμό του όρου «συντήρηση». Ψηφίστηκε ότι συντήρηση είναι οι πράξεις και τα μέτρα που παίρνονται για τη διαφύλαξη της απτής πολιτιστικής κληρονομιάς, εξασφαλίζοντας την προσβασιμότητά της στις σημερινές και μελλοντικές γενιές. Ο όρος «συντήρηση» περιλαμβάνει τους όρους προληπτική συντήρηση, ανασκευαστική/αναστηλωτική συντήρηση και αποκατάσταση. Όλες οι εργασίες και τα μέτρα που λαμβάνονται θα πρέπει να σέβονται τη σημασία και τις φυσικές ιδιότητες των μονάδων της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Δημήτρης Κωνστάντιος (1950-2010)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

Ο Δημήτρης Κωνστάντιος, όταν ανέλαβε τη διεύθυνση του Βυζαντινού Μουσείου το 1999, είχε ένα όραμα: ένα μουσείο για έναν νέο κόσμο· να επαναπροσδιορίσει συνολικά τον ρόλο και τον τρόπο λειτουργίας του μουσείου· να δημιουργήσει έναν πολιτιστικό χώρο ανοιχτό στην κοινωνία, τόπο συνάντησης ανθρώπων και ιδεών, φιλικό στους επισκέπτες του, έναν χώρο συνεχούς δημιουργίας. Ο εκσυγχρονισμός ενός τόσο παλιού και μεγάλου μουσειακού οργανισμού ήταν κάτι σπάνιο. Ο Δημήτρης Κωνστάντιος από την αρχή είχε επισημάνει ότι το μουσείο έχει μια καθοριστική σημασία ευθύνη για τη συγκρότηση της συλλογικής μνήμης ως προς τον βυζαντινό και μεταβυζαντινό πολιτισμό.

Το θέμα της νέας ανάγνωσης των συλλογών και η ανάδειξη των πολλαπλών όψεων αυτής της σύνθετης ιστορικής περιόδου ήταν ένα καινοτόμο εγχείρημα. Η επανέκθεση των συλλογών και οι νέοι στόχοι που έθεσε ο Κωνστάντιος για το μουσείο, σε πείσμα ενός δυσκίνητου κρατικού συστήματος με τεράστιες οικονομικές δυσκολίες, φάνταζαν ανέφικτοι για ένα δημόσιο μουσείο. Με την άγρυπνη καθοδήγησή του, το μουσείο κινήθηκε δυναμικά και συστηματικά, προετοιμάσθηκε για να αναμετρηθεί με τις νέες προκλήσεις μιας εποχής σύνθετης, μιας κοινωνίας πολυπολιτισμικής. Επιδίωξε τις διεθνείς συνεργασίες, αναμετρήθηκε με τις προκλήσεις των νέων τεχνολογιών και υποστήριξε με πάθος τον επιστημονικό διάλογο.

Ο Δημήτρης Κωνστάντιος άσκησε μια μακροπρόθεσμη μουσειακή πολιτική. Ανέλαβε πρωτοβουλίες πέραν των συμβατικών καθηκόντων ενός διευθυντή. Τη βαθιά του αγάπη, που διέπλεξε γόνιμα με τις κατακτήσεις της σκέψης του και τη διορατική παρατήρηση των μεταβολών στον κόσμο γύρω του, επέλεξε να καταθέσει στο Βυζαντινό Μουσείο. Διοίκησε το μουσείο με όραμα, ευρύτητα πνεύματος και δημοκρατικό ήθος. Το γιγάντιο έργο της ανασύστασης του μουσείου οφείλεται σε αυτόν. Το όραμά του έγινε πραγματικότητα και δημιούργησε ένα μουσείο με ισχυρή εθνική και διεθνή παρουσία.

Νέα Μουσεία και Επανεκθέσεις

Το Βυζαντινό Μουσείο ολοκληρώνει την επανέκθεση των συλλογών του: Από το Βυζάντιο στη νεώτερη εποχή (15ος-20ός αι.)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

Η μόνιμη έκθεση των μεταβυζαντινών συλλογών του Βυζαντινού Μουσείου πραγματοποιείται μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα αλλά και σύνθετη ιστορική περίοδο. Η έκθεση είναι η μεγαλύτερη που έχει παρουσιασθεί μέχρι σήμερα γι' αυτή την περίοδο. Περιλαμβάνει περισσότερα από 1.000 έργα, άγνωστα τα περισσότερα στο ευρύ κοινό, τα οποία ανασύρθηκαν από τις αποθήκες και συντηρήθηκαν επί σειρά ετών. Τοιχογραφίες, εικόνες, αντικείμενα μικροτεχνίας, νομίσματα, υφάσματα, χειρόγραφα, παλαίτυπα, κεραμικά, πίνακες και γλυπτά συγκροτούν την έκθεση. Τα αντικείμενα, ως υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος, μαζί με τα γραπτά τεκμήρια συμπληρώνουν, ελέγχουν ή και συχνά αναιρούν τα διαμορφωμένα ιστορικά στερεότυπα.

Οι τρεις μεγάλες θεματικές ενότητες και υποενότητες ακολουθούν σε γενικές γραμμές χρονολογική πορεία: «Η πνευματική και καλλιτεχνική κινητικότητα τον 15ο αιώνα», «Από το Βυζάντιο στη νεώτερη εποχή», «Το Βυζάντιο και η νεώτερη εποχή». Η έκθεση παρουσιάζει τις πολλαπλές εικόνες μιας κοινωνίας που εγκατέλειπε σταδιακά τον μεσαίωνα, συγκροτούσε άλλου είδους κοινότητες και εθνότητες για να καταλήξει –ειδικά στην περίπτωση των Βαλκανίων– στα νέα εθνικά κράτη. Είναι η εποχή στη διάρκεια της οποίας σταδιακά μορφοποιείται ο νέος Ελληνισμός, ενώ το Βυζάντιο, κάτω από τις νέες πολιτικές κυριαρχίες, παραμένει ακόμα πολιτιστικά ισχυρό. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους και η σταδιακή κατάκτηση όλων των βυζαντινών εδαφών, με παράλληλη τη βενετική κυριαρχία σε μεγάλο τμήμα του νησιωτικού χώρου, συγκροτούν το ιστορικό πλαίσιο αυτής της περιόδου. Η μουσειολογική πρόταση της επανέκθεσης των μεταβυζαντινών συλλογών από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα διαλύει την

κοινή αίσθηση ότι η κατακτημένη κοινωνία μένει αδρανής ή ότι αποτελεί ένα ενιαίο και αδιάσπαστο χρονικό ανάπτυγμα και φωτίζει τα σκοτεινά χαρακτηριστικά που παγίως αποδίδονται στη μακρά αυτή περίοδο. Μέσα από την έκθεση κατατίθεται στο κοινό η πρόταση μιας νέας ανάγνωσης του παρελθόντος που επιτρέπει στον επισκέπτη να συλλάβει την πολυπλοκότητα του μεταβυζαντινού κόσμου στην ολότητά του.

Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΙΓ΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης εκατό χρόνων από την ίδρυση και τη λειτουργία του Αθανασάκειου Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου (1909), άνοιξε τις πύλες της, στις 10 Ιουλίου 2009, η νέα μόνιμη έκθεση στη νέα πτέρυγα του μουσείου (η επανέκθεση στο παλιό κτήριο εγκαινιάστηκε το 2004). Το όλο έργο χρηματοδοτήθηκε από το Γ΄ Κ.Π.Σ. «Ε. Π. Πολιτισμός» του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού.

Ύστερα από έναν περίπου χρόνο λειτουργίας της νέας μόνιμης έκθεσης στη νέα πτέρυγα, όλες οι ενδείξεις συνηγορούν για τη σημαντική συμβολή της στη σημειωθείσα αύξηση της επισκεψιμότητας του μουσείου. Οι θετικές κριτικές των επισκεπτών, όπως καταγράφονται στο Βιβλίο Εντυπώσεων της έκθεσης, και το γεγονός ότι το 2009, παρά τις οικονομικές δυσκολίες, οι επισκέπτες ξεπέρασαν σε αριθμό τους 26.000, δείχνουν την ικανοποιητική πορεία της λειτουργίας του μουσείου. Εξαιτίας μάλιστα της αυξημένης επισκεψιμότητας, το Αρχαιολογικό Μουσείο του Βόλου, για δεύτερη συνεχή χρονιά, συμπεριλήφθηκε από το ΥΠΠΟΤ στα επαρχιακά μουσεία που λειτουργούν κατά την καλοκαιρινή περίοδο με διευρυμένο ωράριο (1 Μαΐου - 31 Οκτωβρίου).

Η νέα μόνιμη έκθεση στη νέα πτέρυγα του μουσείου συμπληρώνει τη θεματολογία της έκθεσης στην παλιά πτέρυγα (νεολιθικός πολιτισμός στη Θεσσαλία και ταφικά έθιμα των ιστορικών κυρίως χρόνων). Θέμα της είναι «Η εξέλιξη της θεσσαλικής πόλης στον μυχό του Παγασητικού κόλπου από τη μυκηναϊκή εποχή ως τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο: Ιωλκός, Φεραί, Δημητριάς». Στην έκθεση της νέας πτέρυγας υπάρχουν ορισμένες καινοτομίες που της δίνουν έναν διαφορετικό χαρακτήρα και μια μοναδική ταυτότητα.

Η εισαγωγή στην έκθεση σηματοδοτείται με ένα μοντέρνο αυτοφωτιζόμενο γλυπτό από αλουμίνιο και πλεξιγκλάς που φέρει τον τίτλο «Οι οδοδείκτες της Ιστορίας» και είναι φορέας δεκάδων εικόνων από μνημεία και αντικείμενα που βρίσκονται ή προέρχονται

από τις τρεις αρχαίες πόλεις που αποτελούν τον κορμό της έκθεσης. Συμβολικό χαρακτήρα έχει η παρουσίαση μιας μουσικής επιγραφής από το Πήλιο, του 3ου αιώνα π.Χ., που εκτίθεται σε ιδιαίτερο κλειστό χώρο, όπου δίνεται η δυνατότητα στους επισκέπτες να ακούσουν με ακουστικές συσκευές τέσσερις μουσικές εκτελέσεις της και να δουν σε μια οθόνη αρχαία μουσικά όργανα.

Η έκθεση προβάλλει τα τελευταία αποτελέσματα των αρχαιολογικών ερευνών και περιλαμβάνει τα σημαντικότερα ευρήματα από κάθε χώρο, παλιότερα και νεότερα, δημιουργώντας ένα ευχάριστο περιβάλλον για τους επισκέπτες. Αξιοσημείωτη είναι η αμεσότητα της οπτικής επαφής που υπάρχει ανάμεσα στον επισκέπτη και τα εκθέματα, τα οποία δεν εκτίθενται σε κλειστές βιτρίνες, παρά σε ελάχιστες μόνον περιπτώσεις για λόγους ασφαλείας.

Ευρήματα από τις τελευταίες ανασκαφές του εκτεταμένου μυκηναϊκού οικισμού και των μεγάλης κλίμακας κτηρίων (μεγάρων) στο Διμήνι, που ταυτίζεται με τη μυθική Ιωλκό, και κτερίσματα από έναν πρόσφατα ανασκαφέντα ασύλητο θολωτό μυκηναϊκό τάφο στη θέση «Καζανάκι» Βόλου (εκτίθενται σε ειδικό κλειστό χώρο που δημιουργεί την αίσθηση εσωτερικού τάφου), σε συνδυασμό με επιλεγμένα ευρήματα από άλλους δύο μυκηναϊκούς οικισμούς του πολεοδομικού συγκροτήματος του Βόλου, στις θέσεις «Πευκάκια» και «Παλαιά», συνθέτουν μια αντιπροσωπευτική εικόνα για τη μυκηναϊκή Ιωλκό και την περιοχή της.

Με μια εισαγωγή για την ίδρυση των πόλεων-κρατών στη Θεσσαλία και του Κοινού των Θεσσαλών, καθώς και με την έκθεση τριών από τις αρχαιότερες επιγραφές της περιοχής, στις οποίες αναγράφονται νόμοι και θεσμοί, ξεκινά η περιήγηση στην αρχαία πόλη των Φερών, αντιπροσωπευτική θεσσαλική πόλη των κλασικών χρόνων, και συνεχίζεται με αναδρομές σε προγενέστερες και μεταγενέστερες φάσεις της ιστορικής διαδρομής της. Ενδιαφέρουσες επιμέρους ενότητες για τον δημόσιο και ιδιωτικό βίο, τις λατρείες και τα ιερά, τις βιοτεχνικές εγκαταστάσεις και τα εργαστήρια, το εμπόριο και την οικονομία, με σημαντικά εκθέματα αλλά και με αναπαραστάσεις, δημιουργούν μια συνοπτική αλλά περιεκτική εικόνα της πόλης των Φερών και της «χώρας» της, με αναφορές και στο επίγειό της, τις Παγασές, στη θέση του οποίου ιδρύθηκε αργότερα η Δημητριάς.

Ακολουθεί μια μικρή ενότητα με ευρήματα από την ανασκαφή του περιαιστικού ιερού του Απόλλωνα της αρχαίας πόλης των Αμφανών, με θαυμάσια γλυπτά και έναν παναθηναϊκό αμφορέα, που αποτελεί τον ενδιάμεσο κρίκο για την επόμενη ενότητα που αφορά την αρχαία πόλη της Δημητριάδος, δεδομένου ότι οι Αμφανές συμμετείχαν στην ίδρυση αυτής της πόλης με συνοικισμό μικρότερων πόλεων και κωμών της γύρω περιοχής. Η ενότητα της Δημητριάδος, μιας μακεδονικής πόλης που ιδρύθηκε από τον Δημήτριο Πολιορκητή, συμπληρώνει την

ενότητα με τις γραπτές επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος που εκτίθενται στην παλιά πτέρυγα του μουσείου. Στη νέα πτέρυγα η έκθεση αναφέρεται στην κοσμοπολίτικη πόλη της ελληνιστικής εποχής και των ρωμαϊκών χρόνων, καθώς και στα δύο μεγάλα μνημεία της, το ανάκτορο και το θέατρο, ενώ υπάρχουν και επιμέρους ενότητες που έχουν ως θέμα τον ρόλο και τη σπουδαιότητα του νερού στη ζωή της πόλης, καθώς και τις λατρείες της. Η έκθεση τελειώνει με μια αναπαράσταση δύο δωματίων ενός μαγειρείου των ρωμαϊκών αυτοκρατορικών χρόνων που ανασκάφηκε πρόσφατα στη συνοικία του λιμένα της Δημητριάδος.

Το εντυπωσιακό σύγχρονο γλυπτό στην είσοδο, η σημαντική θεματολογία της έκθεσης, η ποιότητα των επιλεγμένων εκθεμάτων, το πλούσιο εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, οι ποιητικές αναπαραστάσεις, η ύπαρξη αυτόνομων κλειστών χώρων, ο υποβλητικός φωτισμός, η προσεγμένη χρήση ηχητικών εφέ που δίνουν ζωή στα εκθέματα και η ύπαρξη ακουστικής ξενάγησης στα ελληνικά και αγγλικά είναι μερικά από τα στοιχεία που κάνουν την έκθεση της νέας πτέρυγας του Αρχαιολογικού Μουσείου του Βόλου να ξεχωρίζει και να ανταποκρίνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στον εκπαιδευτικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίζουν τα σύγχρονα μουσεία.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πέλλας

Μ. ΛΙΛΙΜΠΑΚΗ-ΑΚΑΜΑΤΗ

Το Μουσείο της Πέλλας βρίσκεται στις νοτιοανατολικές υπώρειες του λόφου του ανακτόρου, στο βορειοανατολικό τμήμα του επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου, σε άμεση γειτνίαση με τον σύγχρονο οικισμό ανατολικά. Αποτελεί τη φυσική κατάληξη της πορείας του επισκέπτη του αρχαιολογικού χώρου, όπου αυτός έχει τη δυνατότητα να ανασυνθέσει τα αρχαιολογικά στοιχεία που του παρείχαν τα μνημεία κατά την περιήγησή του και να κατανοήσει τις ποικίλες πτυχές της καθημερινής αλλά και της δημόσιας ζωής της μακεδονικής πρωτεύουσας. Γι' αυτό και οι θεματικές ενότητες της έκθεσης εναρμονίζονται με τους ανασκαφικούς τομείς του χώρου χωρίς να είναι αποκομμένες ή μια από την άλλη. Καθώς είναι χωροθετημένες σε διαφορετικά επίπεδα, που αντιστοιχούν στο εδαφικό ανάγλυφο του χώρου, εξασφαλίζεται η συνεχής οπτική επαφή του επισκέπτη με όλες σχεδόν τις θεματικές ενότητες αλλά και με τον ίδιο τον αρχαιολογικό χώρο μέσω των ανοιγμάτων-παραθύρων του κτηρίου. Το ορθογώνιο αίθριο του κτηρίου αποτελεί αναφορά στην κεντρική περίστυλη αυλή των οικιών της Πέλλας.

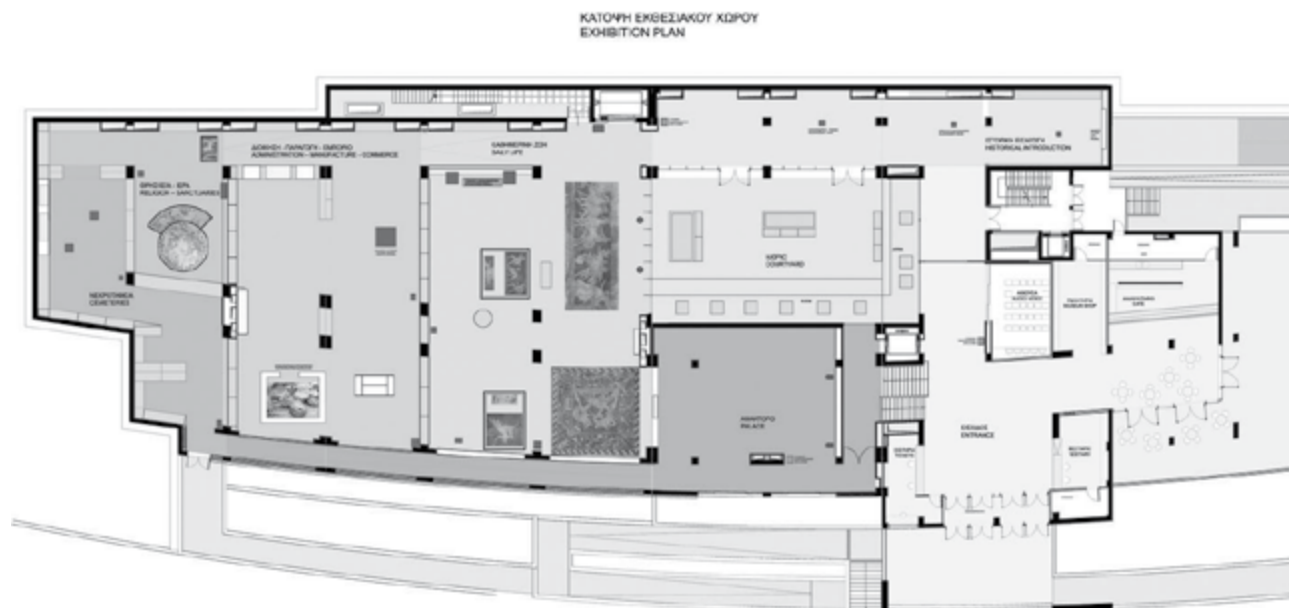
Στην ενότητα της ενημέρωσης παρέχονται στον επισκέπτη,

μέσα από κείμενα, φωτογραφίες, χάρτες, σχέδια και μια μεγάλη μακέτα του αρχαιολογικού χώρου, τα απαραίτητα στοιχεία για τη γνωριμία του με την Πέλλα: τη γεωμορφολογική εξέλιξη της περιοχής, ιστορικά στοιχεία για την πόλη και τις ανασκαφές, το πολεοδομικό σύστημα και τις οχυρώσεις. Την ταυτότητα της πόλης βεβαιώνουν ενεπίγραφες κεραμίδες οροφής με το όνομά της (ΠΕΛΛΗΣ), ενώ τις ιστορικές της φάσεις εκπροσωπούν επιλεγμένα νομίσματα από τις ανασκαφές διαφόρων χώρων, κοπές Μακεδόνων βασιλέων (από τον Αλέξανδρο Α΄ ως τον Περγάα) αλλά και των χρόνων μετά τη ρωμαϊκή κατάκτηση του 168 π.Χ.

Τον επισκέπτη υποδέχονται στον εκθεσιακό χώρο δύο σημαντικά ευρήματα της Πέλλας και γενικότερα του μακεδονικού χώρου, που σχετίζονται με τον Αλέξανδρο Γ΄, τη μεγάλη ιστορική προσωπικότητα των Ελλήνων, που γεννήθηκε και ανδρώθηκε στην Πέλλα: μια μαρμάρινη κεφαλή, που θεωρείται πορτρέτο του Αλεξάνδρου Γ΄, και ένα μαρμάρινο αγαλμάτιο που τον απεικονίζει με χαρακτηριστικά στοιχεία του θεού Πάνα.

Η πρώτη θεματική ενότητα του κυρίως εκθεσιακού χώρου αναφέρεται στην καθημερινή ζωή των κατοίκων της Πέλλας. Την είσοδο στην ενότητα υποδεικνύει η αναπαράσταση ξύλινης θύρας. Κύρια εκθέματα αποτελούν τα ψηφιδωτά δάπεδα των οικιών του Διονύσου και της Ελένης, τοποθετημένα στο δάπεδο, και η αποκατεστημένη με πολύχρωμα κονιάματα διακόσμηση τοίχου αίθουσας της λεγόμενης «οικίας των κονιαμάτων». Στις προθήκες εκτίθενται ανασκαφικά ευρήματα που παρέχουν πλήθος στοιχείων για τη δομή και τη λειτουργία των χώρων των κατοικιών, τον εξοπλισμό τους, την καθημερινή ζωή των ενοίκων τους, την ένδυση, τον καλλωπισμό, τις ασχολίες τους, τις λατρευτικές τελετές στα οικιακά ιερά, την άθληση, την εκπαίδευση, τη διασκέδαση. Αρχιτεκτονικά μέλη και κεραμώσεις, αντικείμενα εξοπλισμού των οικιών, αποκαταστάσεις επίπλων (συμποσιακή κλίνη, δίφρος, κυλικείο) και μακέτες συμβάλλουν στην κατανόηση της λειτουργίας των χώρων και των καθημερινών δραστηριοτήτων.

Η δεύτερη θεματική ενότητα έχει ως αντικείμενο τη δημόσια ζωή στην Πέλλα. Τα εκτεθειμένα ευρήματα, προερχόμενα κυρίως από την Αγορά, σχετίζονται με τους διοικητικούς θεσμούς (πήλινα σφραγίσματα δημόσιων εγγράφων, επιγραφές, νομίσματα, μνημειακή πλαστική), τις παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες (αγγεία αποθήκευσης και μεταφοράς κρασιού, λαδιού, κλπ., πολλά με ενσφραγιστες λαβές, που υποδεικνύουν εμπορικές συναλλαγές, αγγεία καθημερινής χρήσης, συμποσίων και λατρευτικών τελετών, ποικίλων σχημάτων και διακοσμήσεων, μήτρες για την παραγωγή ανάγλυφων αγγείων, πήλινα ειδώλια και μήτρες για την κατασκευή τους, εξοπλισμός εργαστηρίων κεραμικής και μεταλλοτεχνίας, κ.ά). Την αρχιτεκτονική μορφή του συγκροτήματος απεικονίζει μακέτα

της Αγοράς, ενώ ένα αποκατεστημένο εργαστήριο κεραμικής με τα ευρήματα, όπως βρέθηκαν στην ανασκαφή, παρέχει μια σαφή εικόνα της παραγωγικής διαδικασίας.

Στην τρίτη θεματική ενότητα της έκθεσης εκτίθενται ψηφιδωτά δάπεδα και ευρήματα των ιερών της Πέλλας και παρέχονται πληροφορίες για τους λατρευόμενους θεούς, την οργάνωση και τη λειτουργία των θρησκευτικών κτηρίων (ιερά Δάρρωνα, Μητέρας των Θεών και Αφροδίτης, Θεσμοφόριο). Ποικίλα αναθήματα (πήλινα ειδώλια, μαρμάρινα αγαλμάτια, επιγραφές, αγγεία, προϊόντα μεταλλοτεχνίας) υποδεικνύουν τις ποικίλες δραστηριότητες των οργανωμένων ιερών της Πέλλας.

Η τέταρτη θεματική ενότητα της έκθεσης, αυτή των νεκροταφείων, είναι η μόνη αποκλεισμένη από τις υπόλοιπες λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα των ταφικών κτερισμάτων. Εδώ εκτίθενται δύο ταφές με τα κτερίσματά τους: ένας ενταφιασμός παιδιού σε πήλινο πίθο της εποχής του χαλκού και η αποκατάσταση ενός κιβωτιόσημου τάφου του τέλους του 5ου αιώνα π.Χ. Στις προθήκες εκτίθενται κτερίσματα των νεκροταφείων της Πέλλας, των εποχών χαλκού και σιδήρου, των κλασικών χρόνων (5ος, 4ος αι. π.Χ.) και της ελληνιστικής εποχής (3ος, 2ος αι. π.Χ.), παρέχοντας πλήθος στοιχείων για τις κοινωνικές δομές, τα ταφικά έθιμα, τη γλώσσα των κατοίκων, δηλαδή τη δωρική διάλεκτο, και τα επιτεύγματα διαφόρων τομέων της τέχνης. Από την ενότητα των νεκροταφείων ο επισκέπτης του μουσείου, διασχίζοντας έναν ανηφορικό διάδρομο, καταλήγει στην αίθουσα του ανακτόρου. Αριστερά έχει οπτική επαφή με τις προηγούμενες εκθεσιακές ενότητες και δεξιά, μέσω μικρών ανοιγμάτων του κτηρίου, με τον αρχαιολογικό χώρο. Στην ενότητα του ανακτόρου παρέχονται στοιχεία για την αρχιτεκτονι-

κή μορφή και τις λειτουργίες του ανακτορικού συγκροτήματος, καθώς και για την προσωπικότητα, τη ζωή και το έργο του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Από τον εξώστη, που περιτρέπει τον εκθεσιακό χώρο του ισόγειου, υπάρχει η δυνατότητα πανοραμικής επαφής με τα εκθέματα και ταυτόχρονα μιας γενικής ενημέρωσης για τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία της ευρύτερης περιοχής της Πέλλας, τα οποία μπορεί να επισκεφθεί κανείς στο πλαίσιο μιας ενιαίας αρχαιολογικής διαδρομής. Στο αίθριο, τέλος, του μουσείου εκτίθενται αρχιτεκτονικά μέλη, γλυπτά, επιτύμβιες, αναθηματικές και ενεπίγραφες στήλες.

Η κατασκευή του κτηρίου του μουσείου και η οργάνωση της έκθεσης υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ (2006-2009, ΥΠΠΟ-ΔΕΕΜ-ΙΖ ΕΠΚΑ).

Το μουσείο της αρχαίας πόλης της Σάμου

ΣΤΕΛΙΟΣ Ε. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Το μουσείο της αρχαίας πόλης της Σάμου εγκαινιάστηκε τον Μάιο του 2010 με την επιτυχή εφαρμογή μιας μουσειογραφικής μελέτης που προσφέρει στους επισκέπτες ένα υποδειγματικό αρχαιολογικό ταξίδι. Σε εκθεσιακούς χώρους περίπου 2.000 τ.μ. οι επισκέπτες γνωρίζουν την ιστορία της αρχαίας πόλης και παράλληλα ευαισθητοποιούνται σε θέματα σωστικής αρχαιολογίας.

Η μουσειολογική ιδέα είναι εμπνευσμένη από την ιστορία

του τόπου, τον πολιτισμό, το εμπόριο, την επιστήμη και την τεχνολογία. Η έκθεση αναπτύχθηκε σε δύο άξονες:

- α. Ιστορία, Επιστήμη, Τεχνολογία
- β. Συναισθημα, Ευαισθητοποίηση, Κληρονομιά.

Στο ισόγειο η έκθεση χωρίζεται σε οχτώ χρονολογικές ενότητες με καθορισμένη πορεία, που περιλαμβάνουν αντικείμενα από την προϊστορία έως τα πρώιμα βυζαντινά χρόνια παραθέτοντας την ιστορική εξέλιξη της αρχαίας πόλης της Σάμου.

Στον όροφο οι τέσσερις εκθεσιακές ενότητες παρουσιάζουν τις νεκροπόλεις, τα ιερά, τη γλυπτική και τον καθημερινό βίο. Χωρίς εμφανώς καθορισμένη πορεία, ο επισκέπτης κινείται με την αίσθηση του ανοιχτού χώρου. Παράλληλα, οι επισκέπτες ανακαλύπτουν πώς διαφυλάσσεται η πολιτιστική κληρονομιά και ιδιαίτερα οι κάτοικοι του νησιού ευαισθητοποιούνται σε αρχαιολογικά θέματα.

Μουσειογραφικός σχεδιασμός

Την υλοποίηση της μουσειολογικής ιδέας καθόρισαν οι

ιστορίες των ανασκαφών* σχετικά με τον τρόπο εύρεσης των εκθεμάτων, αλλά και η χρήση τους.

Έτσι, τα αντικείμενα που προέρχονται από ταφές, καθώς είναι αποκομμένα από το φυσικό τους περιβάλλον, τοποθετήθηκαν στο δάπεδο των προθηκών πάνω σε χώμα, τα πλεξιγκλάς με φειδώ. Σε λεπτό φύλλο είναι τοποθετημένες οι ομάδες αντικειμένων που αποτελούν ταφικά σύνολα, βάσεις για ανάδειξη υπάρχουν μόνο σε όσα αντικείμενα πρέπει να δηλωθούν. Καμιά έξαρση αντικειμένου μόνο για εντυπωσιασμό.

Στην ενότητα «Ιερά», αντίθετα, η έκθεση των αντικειμένων ακολουθεί μια πιο εντυπωσιακή παρουσίαση, καθώς αφορά αφιερώματα πιστών στους θεούς με σκοπό τη λατρεία αλλά και την επίδειξη δύναμης και πλούτου. Η ενότητα αυτή, που η αρχιτεκτονική των προθηκών της νοητά παραπέμπει

* Οι γνώσεις αλλά και το αστείρευτο κέφι του κ. Κωνσταντίνου Τσάκου μάς ενέπνευσαν από τη δημιουργία της μουσειογραφικής μελέτης έως την ολοκλήρωση της έκθεσης.

σε κάτοψη αρχαίου ναού, καταλήγει σε μια τολμηρή κατασκευή με τοποθετημένα τα ευρήματα του ιερού της Κυβέλης όπως αυτά βρέθηκαν.

Τέλος, για την ενότητα του καθημερινού βίου διαμορφώθηκε αίθριο ελληνιστικού σπιτιού. Η αφαιρετική κατασκευή, με χαμηλό φωτισμό από εξωτερικές πηγές, δημιουργεί στον επισκέπτη την αίσθηση μιας ιδιωτικής επίσκεψης. Σταδιακά οδηγείται ο επισκέπτης στη βιωματική του σύνδεση, η οποία του αποκαλύπτει τον τόπο και την ιστορία του, προσπαθώντας να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον.

Βιωματική σύνδεση

Για την κορύφωση της βιωματικής σύνδεσης επιλέχθηκε η αίθουσα των νεκροπόλεων. Ο θάνατος και τα έθιμα ταφής, μαζί με τα συναισθήματα που δημιουργούν στον επισκέπτη, είναι τα στοιχεία που καθόρισαν την έκθεση.

Μια ανοιχτή οπτική σε όλη την αίθουσα, με μια κεντρική κατασκευή σε σχήμα μαιάνδρου που φιλοξενεί όλους τους τρόπους ταφής, από τις γεωμετρικές πυρές στις μεγάλες αρχαϊκές σαρκοφάγους και τις μοναδικές ανθεμωτές στήλες, και από τα ελληνιστικά μνημεία έως τα ρωμαϊκά μαρμάρινα ταφικά αγγεία.

Ο μαιάνδρος, ως αποδομημένο σύμβολο του απείρου, έχει διαμορφωθεί σε ανασκαφικό κánaβο με μάρτυρες και υφολογικές διαφοροποιήσεις, ανάλογα με την εποχή, ενώ σε

μια δεύτερη ανάγνωση ενημερώνει για τον τρόπο ανασκαφής - εύρεσης των εκθεμάτων.

Παράλληλα, σε προθήκες περιμετρικά του μαιάνδρου, και σε αντιστοιχία με τα αντικείμενα που φιλοξενεί, εκτίθενται αντικείμενα των τάφων χρονολογικά. Μια αναπαράσταση γεωμετρικού τύμβου συμπληρώνει τις ενότητες.

Στο κέντρο της οροφής, σε μια διαγώνια οθόνη μήκους 6 μ., προβάλλεται ένα επτάλεπτο βίντεο που παρουσιάζει την πορεία από την εύρεση έως την έκθεση των αντικειμένων που βρίσκονται γύρω. Από το Θάνατο πίσω στη Ζωή, ένας συνεχής κύκλος που ευαισθητοποιεί τον θεατή με εντυπωσιακή σκηνοθεσία και συμβολισμούς.

Φορτισμένη συναισθηματικά η αίθουσα, χωρίς την παρουσία σκελετικού υλικού που έχει δεοντολογικά αποφευχθεί, ήρεμη και ήσυχη, ελπίζουμε να επιτελεί τον σκοπό της σε σχέση με το ευαίσθητο θέμα που πραγματεύεται.

Με αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, κυλικείο, έναν εντυπωσιακό αρχαιολογικό χώρο ως προαύλιο, αλλά και με τους απαραίτητους χώρους υποδομής, το μουσείο φιλοδοξεί να επιδράσει στη γενικότερη παιδεία του τόπου όχι μόνο μέσα από ακαδημαϊκές πληροφορίες, αλλά και να κάνει τα παιδιά να μην τρέχουν αδιάφορα και, ακόμα, να εμπνεύσει τους γονείς τους μέσα από μια νέα μουσειακή προσέγγιση.

Ανοιχτό στον διάλογο, το μουσείο μάς περιμένει.

Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας

ΕΛΙΑ ΒΛΑΧΟΥ

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς εγκαινίασε τον Ιούνιο του 2010 το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας, το έβδομο μουσείο του Δικτύου Μουσείων που έχει δημιουργήσει. Το μουσείο βρίσκεται στην ορεινή Κορινθία, εκεί όπου ο Ηρακλής, σύμφωνα με τη μυθολογία, αντιμετώπισε και εξολόθρευσε τις Στυμφαλίδες όρνιθες.

Η υδατική λεκάνη της Στυμφαλίας θεωρείται η μεγαλύτερη ορεινή υδατική λεκάνη της Πελοποννήσου, ενώ αποτελεί και τον νοτιότερο ορεινό υδροβιότοπο των Βαλκανίων. Το κύριο ενδιαφέρον της εντοπίζεται στον πλούσιο οργανικό κόσμο της λίμνης, καθώς και στους υπόγειους και ορατούς δρόμους μέσω των οποίων κυκλοφορεί το νερό. Η οικολογική αξία της περιοχής, με εστίαση στην υδατική λεκάνη και τα πλούσια δάση της, επιβεβαιώνεται και από την ένταξή της στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000.

Το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας έχει σκοπό να καταδείξει την αλληλεξάρτηση ανθρώπου και φύσης, καθώς και την αρμονική συνύπαρξή τους στη λεκάνη της Στυμφα-

λίας. Βασικοί στόχοι του μουσειολογικού σχεδιασμού είναι η οικολογική ευαισθητοποίηση του κοινού και η διάσωση της γνώσης για την παραδοσιακή τεχνολογία της περιοχής. Η επιδίωξη αυτή αποτυπώνεται μουσειολογικά με την ανάπτυξη της έκθεσης σε δύο ενότητες: η πρώτη αφορά στο περιβάλλον της περιοχής, ενώ η δεύτερη αποτυπώνει τον τρόπο με τον οποίο αυτό επηρέασε την ανάπτυξη της ανθρώπινης δραστηριότητας και ειδικότερα των παραδοσιακών επαγγελμάτων.

Για την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου της έκθεσης αξιοποιούνται ποικίλα εκφραστικά και εποπτικά μέσα. Εικαστικά σύνολα παραπέμπουν στη χρήση των αντικειμένων και συνοδεύονται από σχετικό εποπτικό υλικό εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Οι σκοποί της έκθεσης υποστηρίζονται από μακέτες και διαδραστικές εφαρμογές, ψηφιακές αναπαραστάσεις και ταινίες τεκμηρίωσης. Επίσης, για πρώτη φορά στον ελλαδικό χώρο, προσβάσιμη τομή της λίμνης σε εσωτερικό χώρο δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να παρατηρήσει από κοντά φυτά και ψάρια της περιοχής.

Το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας έχει επίσης κυλικείο και πωλητήριο, ενώ η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων δίνει τη δυνατότητα εκπόνησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ανάπτυξης δράσεων πολιτισμού στην περιφέρεια, με τη φιλοξενία περιοδικών εκθέσεων και τη διοργάνωση εκδηλώσεων.

Το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας (ΜΠΕΣΤ) δημιουργήθηκε από το ΠΙΟΠ, το οποίο έχει και την ευθύνη της λειτουργίας του για τα επόμενα 50 χρόνια. Στεγάζεται σε κτήριο που σχεδιάστηκε για τους σκοπούς του μουσείου, σε έκταση που παραχωρήθηκε από τον Δήμο Στυμφαλίας και το Δασαρχείο. Το έργο εντάχθηκε στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου 2000-2006 και χρηματοδοτήθηκε από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης με την αρωγή της Τράπεζας Πειραιώς.

Το κτήριο του μουσείου χτίστηκε στην πλαγιά ενός από τους κατάφυτους λόφους που περιβάλλουν τη λίμνη. Ανήκει στον Δήμο Στυμφαλίας. Βασικό στοιχείο του σχεδιασμού υπήρξε η ίδια η λίμνη, προς την οποία έχει εξασφαλιστεί απρόσκοπτη θέα. Το κτήριο προβάλλει από το επικλινές έδαφος δηλώνοντας έντονα την παρουσία του ως σημείου υποδοχής του επισκέπτη. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν φυσικά υλικά, ενώ για τον σχεδιασμό του αξιοποιήθηκαν θετικά στοιχεία του τοπικού κλίματος, όπως οι δροσεροί άνεμοι για τη φυσική ψύξη και η ηλιακή ενέργεια για τους χειμερινούς μήνες. Για τους λόγους αυτούς το κτήριο τιμήθηκε με ειδική μνεία στα Βραβεία Αρχιτεκτονικής 2008 του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής και συμπεριλήφθηκε στην έκδοση «The Phaedon Atlas of 21st Century World Architecture».

Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ορεστιάδας και Περιφέρειας

Το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ορεστιάδας και Περιφέρειας ιδρύθηκε το 1974 από τον Μορφωτικό Σύλλογο με την ίδια επωνυμία. Λειτουργήσε ως μουσείο μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990 σε χώρο που δεν εξασφάλιζε τις κατάλληλες συνθήκες έκθεσης. Τότε, η λαογράφος

Πόπη Ζώρα, επίτιμη Διευθύντρια του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, με τη συνεργασία εξειδικευμένης ομάδας, προχώρησε στην εκπόνηση και εφαρμογή μουσειολογικής μελέτης για την οργάνωση του μουσείου σύμφωνα με τις σύγχρονες προδιαγραφές. Τα επίσημα εγκαινιά του πραγματοποιήθηκαν το 1996.

Έκτοτε ο Μορφωτικός Σύλλογος συνέχισε να εμπλουτίζει τα αρχεία του μουσείου με φωτογραφίες, έγγραφα και συνεντεύξεις από υπερήλικες που γεννήθηκαν και έζησαν στην Αδριανούπολη και το Κάραγατς. Ακολούθησαν και άλλες δωρεές κειμηλίων που συντηρήθηκαν σταδιακά από ειδικούς συντηρητές.

Το 2000 έγινε προσθήκη μιας νέας τριώροφης πτέρυγας 360 τ.μ. για να στεγάσει τις νέες δωρεές και τα αρχεία του μουσείου.

Με τη μεγάλη χορηγία του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος» και με τη συμβολή και άλλων χορηγών, εκπονήθηκε νέα μουσειολογική μελέτη με σκοπό τη συνολική ανακαίνιση του μουσείου και την επανέκθεση των συλλογών του. Η μελέτη και η υλοποίηση του έργου διήρκεσε περίπου τρία χρόνια. Η επανέκθεση εγκαινιάστηκε στις 21 Νοεμβρίου 2010. Το Λαογραφικό Μουσείο Ορεστιάδας και Περιφέρειας, με τη συμερινή του μορφή, έχει χαρακτήρα «Μουσείου Πόλης».

Μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης (1923) οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης πήραν τον δρόμο της προσφυγιάς. Οι Αδριανουπολίτες και οι Καραγατσιανοί άφησαν τις πατρογονικές τους εστίες και εγκαταστάθηκαν στη νέα τους πατρίδα. Η Νέα Ορεστιάδα είναι η μοναδική ελληνική προσφυγική πόλη που χτίστηκε εξ αρχής.

Σε επιφάνεια 585 τ.μ. εκτίθενται ενδυμασίες, εκκλησιαστικά σκεύη και άμφια, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, οικοσκευή, γεωργικά και επαγγελματικά εργαλεία, παραδοσιακά μουσικά όργανα, κ.ά.

Τα εκθέματα πλαισιώνονται από επεξηγηματικά κείμενα σε ελληνική και αγγλική γλώσσα, φωτογραφίες, αφηγήσεις και άλλο οπτικοακουστικό υλικό προσφέροντας στους επισκέπτες πολύπλευρη ενημέρωση. Η επικοινωνιακή και εκπαιδευτική πολιτική του μουσείου υποστηρίζεται από σύγχρονες ψηφιακές εφαρμογές.

Κύρια δραστηριότητα του μουσείου είναι η συγκέντρωση, συντήρηση και προβολή ιστορικού και λαογραφικού υλικού. Το μουσείο οργανώνει επίσης περιοδικές εκθέσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ημερίδες και πραγματοποιεί σε τακτική βάση εκπαιδευτικά προγράμματα. Επίσης, το μουσείο διαθέτει αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και πωλητήριο, ενώ παράλληλα εξασφαλίζεται η ασφαλής πρόσβαση ατόμων με αναπηρία. Το μουσείο λειτουργεί καθημερινά 11:00-13:00 και 18:00-20:00.

Εκθέσεις και Πολιτιστικά Προγράμματα

Εκ των... υπό την ρίζαν δένδρου ευρεθέντων

**Αρχαίοι ελληνικοί θησαυροί
στο Νομισματικό Μουσείο**

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Θησαυρός που βρέθηκε μέσα σε αγγείο κατά την ανασκαφή του ιερού της Αρτέμιδος στην αρχαία πόλη της Επιδάουρου το 1977. Αποτελείται από 92 χρυσούς στατήρες, στην πλειοψηφία τους κοπές στο όνομα του Μεγάλου Αλεξάνδρου και του Φιλίππου Γ' Αρριδαίου από νομισματοκοπεία της Μικράς Ασίας και της Εγγύς Ανατολής. Αποκρύφθηκε στις αρχές του 3ου αι. π.Χ.

Το Νομισματικό Μουσείο παρουσιάζει από τον Απρίλιο του 2010 την έκθεση «Εκ των ... υπό την ρίζαν δένδρου ευρεθέντων - Αρχαίοι ελληνικοί θησαυροί στο Νομισματικό Μουσείο», που θα διαρκέσει έως τον Μάρτιο του 2011.

Η έκθεση φιλοδοξεί να μεταφέρει τον επισκέπτη από τον μύθο της αναζήτησης των θησαυρών στον πλούτο των αρχαίων νομισματικών θησαυρών του Νομισματικού Μουσείου. Παρουσιάζονται τα ίδια τα νομισματικά σύνολα, ανιχνεύονται οι συνθήκες εύρεσής τους, καθώς και τα αίτια απόκρυψής τους και αναζητούνται πληροφορίες για τους αρχικούς ιδιοκτήτες τους. Αρχαίοι θησαυροί, που ήταν κρυμμένοι μέσα σε τοίχους, κάτω από δάπεδα, σε σπηλιές, θαμμένοι σε μυστικά σημεία ή αλλού,

συσχετίζονται με τα ιστορικά γεγονότα, δίνουν πληροφορίες για το φαινόμενο του αποθησαυρισμού και τεκμηριώνουν ζητήματα νομισματικής κυκλοφορίας στον ελλαδικό χώρο. Σε μια εποχή χωρίς τράπεζες και e-banking μάς είναι αδύνατον να φανταστούμε πόσα νομίσματα έπρεπε να έχουν οι άνθρωποι στα σπίτια τους, ακόμα και όταν ο εγχρηματισμός της κοινωνίας δεν ήταν τόσο προχωρημένος.

Η έκθεση παρουσιάζει εικοσιένα θησαυρούς αρχαίων νομισμάτων (5ος-1ος αι. π.Χ.) από τις συλλογές του Μουσείου, που περιλαμβάνουν 3.644 αρχαία νομίσματα – από ήλεκτρο, χρυσά, αργυρά, χαλκά και υπόχαλκα. Την έκθεση πλαισιώνουν δύο θησαυροί από τη Θήβα και την Επίδαυρο, προσωρινά δάνεια από την Δ' και την Θ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, με 549 νομίσματα και 498 κοσμήματα.

Η έκθεση υλοποιήθηκε με την ευγενική χορηγία του Club Hotel Casino Loutraki.

Περιβάλλον και Πολιτισμός 2010 Φωνές νερού μυριάδες

TONIA ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΚΗ

Για τρίτη συνεχή χρονιά το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού αποπειράθηκε να αναδείξει τους άρρηκτους δεσμούς που συνδέουν το «Περιβάλλον» με τον «Πολιτισμό», ενεργοποιώντας τους Έλληνες πολίτες αλλά και πολλούς αλλοδαπούς επισκέπτες στην προστασία του φυσικού πλούτου και του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας. «Περιβάλλον και Πολιτισμός» από την αρχαιότητα έως σήμερα αλληλοεπηρεάζονται και αλληλοεξαρτώνται ποικιλότροπα: η φύση και τα δημιουργήματά της ενέπνευσαν τους ανθρώπους κάθε εποχής, ενώ το πολιτισμικό επίπεδο του κάθε λαού συντείνει στην αναγνώριση του φυσικού περιβάλλοντος ως κληρονομιάς ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Στις δύο πρώτες εφαρμογές της δράσης, τη διετία 2008-2009, η θεματική των εκδηλώσεων είχε τίτλο «Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές». Συνολικά 60.000 επισκέπτες ανα-

ζήτησαν το δέντρο, τη σημασία και τους συμβολισμούς που απέκτησε στο πέρασμα των αιώνων, σε περισσότερους από εκατόν είκοσι αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και μνημεία της επικράτειας¹.

Στις 7, 8, 9 και 10 Οκτωβρίου 2010 εκατόν πενήντα αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, μνημεία και χώροι πολιτισμού της επικράτειας υποδέχτηκαν τους επισκέπτες τους με μια σειρά από εκδηλώσεις, περιηγήσεις και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι οποίες επιχείρησαν να αναδείξουν τη σημασία, την αξία και τα νοήματα του νερού στη ζωή των ανθρώπων από την προϊστορική εποχή έως σήμερα. Τον συντονισμό των εκδηλώσεων ανέλαβε το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προ-

γραμμάτων και Επικοινωνίας της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Ο τίτλος της δράσης «Φωνές νερού μυριάδες» είναι εμπνευσμένος από την ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη και συνοψίζει σε τρεις λέξεις τις αναρίθμητες μορφές του νερού, του υδάτινου τοπίου και των ανθρώπινων έργων που προέκυψαν από αυτές. Ο λογότυπος, μια σύνθεση από απλοποιημένα ιδεογράμματα και σύμβολα αρχαίων γραφών της Μεσογείου, που δηλώνουν το νερό, τη γη και τον ήλιο, διευκόλυνε τους επισκέπτες να εντοπίσουν τα επιλεγμένα έργα στις προθήκες των μουσείων, στους αρχαιολογικούς χώρους και στα μνημεία που συμμετείχαν στη δράση.

Από την επεξεργασία των πρώτων απολογιστικών δελτίων, που συγκέντρωσε έως τώρα το Τμήμα, φαίνεται πως η ανταπόκριση του κόσμου στο φετινό κάλεσμα του ΥΠΠΟΤ ξεπέρασε τις δύο προηγούμενες εφαρμογές. Αναμένεται να ολοκληρωθεί η συγκέντρωση όλων των αντίστοιχων δελτί-

¹ Για την εφαρμογή του 2008 και 2009, βλ. Τ. Κουτσουράκη, Α. Σέλελη, «Περιβάλλον και Πολιτισμός 2009», Ενημερωτικό Δελτίο ICOM, Δεκέμβριος 2009, τεύχ. 6, σ. 22-24. Επίσης, Το δέντρο της ζωής σε τέσσερις εποχές, συλλογικό έργο, επιμ. Στ. Χρυσουλάκη, Α. Σέλελη, έκδοση ΥΠΠΟΤ, 2009.

ων, προκειμένου να καταμετρηθεί η συνολική επισκεψιμότητα και να αρχίσει η επεξεργασία τους από το Εργαστήριο Μουσειολογίας του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, τα συμπεράσματα του οποίου θα αξιοποιηθούν στις επόμενες εφαρμογές². Από τον ολόένα αυξανόμενο αριθμό των συμμετεχόντων φορέων και ιδιαιτέρως των Περιφερειακών και Ειδικών Περιφερειακών Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΤ φαίνεται πως οι τελευταίες «αγκαλιάζουν» σταδιακά όλο και περισσότερο τη δράση, επιλέγοντας μάλιστα να προβάλλουν συν τοις άλλοις και χώρους λιγότερο γνωστούς ή οικείους στο ευρύ κοινό. Επιπλέον, από τη συνολική θεώρηση των επιμέρους δράσεων παρατηρείται η ανάπτυξη συνεργασιών σε συστηματικότερη βάση τόσο μεταξύ των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΤ όσο και μεταξύ των φορέων πολιτισμού με την τοπική αυτοδιοίκηση, με συλλόγους πολιτών αλλά και με τις αρμόδιες κατά τόπους Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας. Καθώς η χορευτική κίνηση είναι η πλέον κατάλληλη να εκφράσει την ουσία του νερού, το Χοροθέατρο Ήρος Άγγελος παρουσίασε στις 6 Οκτωβρίου 2010 το χοροθεατρικό δράμα με τίτλο «Μνήμες στο νερό» στον αρχαιολογικό χώρο της Ρωμαϊκής Αγοράς των Αθηνών, σηματοδοτώντας την έναρξη των εκδηλώσεων. Για τη διοργάνωση της εναρκτήριας εκδήλωσης, η οποία αποσκοπούσε στη μέγιστη προβολή των εκδηλώσεων του τετραήμερου, συνεργάστηκαν η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, η Διεύθυνση Θεάτρου και Χορού του ΥΠΠΟΤ και η Α΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Ευελπιστούμε οι «Φωνές νερού μυριάδες» να «αντηχήσουν» και πάλι στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της χώρας την άνοιξη του 2011.

Ευρωπαϊκές δράσεις για την κινητικότητα των συλλογών (Collections Mobility)

ΣΟΦΙΑ ΤΣΙΛΙΔΟΥ

Τον Ιούνιο του 2007 ολοκληρώθηκαν οι εργασίες της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για την κινητικότητα των συλλογών (Open Method Coordination/OMC Expert Working Group on the Mobility of Collections), η οποία λειτουργούσε από τις αρχές του 2009 υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.) και με τη συμβολή 25 κρατών-μελών. Λαμβάνοντας υπόψη την προηγούμενη δραστηριότητα, που είχε αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο για το θέμα (ψηφίσματα, συνέδρια, μελέτες, σχέδια δράσης, ομάδες εργασίας, κλπ.), η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για την κινητικότητα των συλλογών επικέντρωσε το ενδιαφέρον της σε πέντε ειδικά θέματα, τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας ισάριθμων ομάδων εργασίας, με σκοπό την ανάλυση του νομικού και διαχειριστικού πλαισίου της διακίνησης πολιτιστικών αγαθών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την επισήμανση δυσχερειών που την παρεμποδίζουν, την ανάδειξη επιτυχημένων πρακτικών και παραδειγμάτων αριστείας και, τέλος, τη διατύπωση συστάσεων για την ενθάρρυνση και προβολή της διακίνησης των συλλογών με αποδέκτες τα Μουσεία, τα Υπουργεία Πολιτισμού ή τις συναφείς αρχές των κρατών-μελών και την ίδια την Ε.Ε. Μεταξύ των συστάσεων της Επιτροπής, όπως διατυπώνονται στην τελική αναφορά της¹, και καταναμημένες ανά θέμα/τομέα ενδιαφέροντος, περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

α. Κρατική εγγύηση (State indemnity) και ασφάλιση έργων υπό δανεισμό:

- Θέσπιση συστήματος κρατικής εγγύησης από τα κράτη-μέλη που δεν τη διαθέτουν, επισημαίνοντας ότι, σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα, ο κίνδυνος πιθανής φθοράς ή απώλειας και ακολούθως καταβολής κρατικής αποζημίωσης είναι μηδαμινός σε σχέση με τα οφέλη από την εξοικονόμηση πόρων που, ελλείψει κρατικής εγγύησης, διατίθενται σε ιδιωτικές εταιρείες ασφάλισης. Απαραίτητη προϋπόθεση φυσικά είναι η τήρηση υψηλών προδιαγραφών ασφαλείας και των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών.
- Προώθηση συμφωνητικών μεταξύ δανειστή και δανειζομένου για την από κοινού ανάληψη ευθυνών σε περίπτωση φθοράς ή απώλειας έργου, μεταξύ μουσείων με μακροχρόνια συνεργα-

2 Για την αξιολόγηση των εφαρμογών του 2008 και 2009, βλ. Ν. Νικονάνου, Α. Μπούνια, Δ. Ανδριοπούλου, Στ. Χρυσουλάκη, Τ. Κουτσουράκη, Α. Σέλελη, «Αξιολόγηση της Πανελλαδικής Εκστρατείας του ΥΠ.ΠΟ. Περιβάλλον και Πολιτισμός 2008 – Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές», Τετράδια Μουσειολογίας, τεύχος 6, Σεπτέμβριος 2009, Αθήνα, Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, σ. 78-79, και Ν. Νικονάνου, Α. Μπούνια, Δ. Ανδριοπούλου, «Αξιολόγηση της Πανελλαδικής Εκστρατείας του ΥΠ.ΠΟ. Περιβάλλον και Πολιτισμός 2008 – Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές» 2008/9, στον συλλογικό τόμο «Το δέντρο της ζωής σε τέσσερις εποχές», επιμ. Στ. Χρυσουλάκη, Α. Σέλελη, έκδοση ΥΠΠΟΤ 2009, σ. 24-29.

1 http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc/library/OMC_mobility_collections_reportRome_07_10.pdf (τελευταία επίσκεψη 9.10.10).

σία, ή ακόμα για τον περιορισμό των ασφαλιζόμενων κινδύνων (π.χ. ασφάλιση μόνο κατά τη μεταφορά, εξαίρεση κινδύνου πολέμου ή πυρηνικού ατυχήματος), μεταξύ μουσείων με το ίδιο νομικό καθεστώς (π.χ. κρατικά), για τη μείωση των δαπανών ασφάλισης και εφόσον τα έργα δεν καλύπτονται από κρατική εγγύηση.

β. Ασυλία από κατάσχεση (Immunity from seizure) έργων προς δανεισμό:

- Αντιμετώπιση του θέματος σε εθνικό επίπεδο, ανάλογα με το ισχύον νομικό πλαίσιο και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις περί επιστροφής πολιτιστικών αγαθών, αντί της υιοθέτησης μιας ενιαίας πρακτικής εφαρμογής της ασυλίας από κατάσχεση.

γ. Μακροχρόνιος δανεισμός

- Ενθάρρυνση της πρακτικής του μακροχρόνιου δανεισμού στα κράτη-μέλη, με έμφαση στην οικοδόμηση σχέσεων αμοιβαιότητας και εμπιστοσύνης μεταξύ των μουσείων και την προώθηση κοινών διαχειριστικών εργαλείων (π.χ. συμφωνητικά δανεισμού).

δ. Παρεμπόδιση κλοπής και παράνομης διακίνησης

- Άσκηση της δέουσας επιμέλειας (due diligence) κατά την απόκτηση πολιτιστικών αγαθών από μουσεία, συλλέκτες, κατόχους και αρχαιοπώλες, προκειμένου να ελέγχεται η προέλευσή τους, και διασφάλιση διαφάνειας καθ' όλη τη διαδικασία του δανεισμού.
- Δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής πλατφόρμας/βάσης δεδομένων για τη νόμιμη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των εθνικών αντίστοιχων βάσεων δεδομένων, καθώς και διερεύνηση της διαλειτουργικότητάς τους.
- Καθιέρωση πρότυπης διαδικασίας από τα κράτη-μέλη για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών μέσω του διαδικτύου και επιμόρφωση του προσωπικού.

ε. Ανταλλαγή επαγγελματιών

- Θέσπιση χρηματοδότησης από την Ε.Ε., ενδεχομένως στο πλαίσιο του προγράμματος για τη διά βίου μάθηση, για την υποστήριξη της ανταλλαγής του επιστημονικού προσωπικού των μουσείων που ασχολείται με τη διαχείριση δανείων.

Η Επιτροπή πρότεινε την ένταξη του ζητήματος της κινητικότητας των συλλογών στο Σχέδιο Δράσης για τον Πολιτισμό 2010-2012. Τέλος, κοινή διαπίστωση των επιμέρους ομάδων εργασίας υπήρξε η ανάγκη ενός επικαιροποιημένου ιστοτόπου, ο οποίος να λειτουργεί ως κεντρική πηγή πληροφόρησης για όλα τα παραπάνω θέματα. Από τον Σεπτέμβριο του 2010, την ανάγκη αυτή καλύπτει ο ιστοτόπος του προγράμματος «Collections Mobility 2.0 - Lending for Europe 21st c.» που λειτουργεί στη διεύθυνση www.lending-for-europe.eu.

Εκτός από πληροφορίες για το ίδιο το πρόγραμμα, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη, καθώς και για τις ενέργειες της Ε.Ε. για το θέμα, ο ιστοτόπος συγκεντρώνει ποικίλα άρθρα, μελέτες, κατευθυντήριες οδηγίες, κείμενα εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, τυποποιημένα έντυπα για τη διαχείριση δανείων και άλλο υλικό που άπτεται ζητημάτων σχετικών με την κινητικότητα των συλλογών στην Ευρώπη.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Collections Mobility 2.0 - Lending for Europe 21st c.», το οποίο διανύει τον δεύτερο χρόνο του, έχει ήδη διοργανωθεί συνέδριο για την κινητικότητα των συλλογών στη Μαδρίτη (31.5.2010 - 1.6.2010), με τη συμμετοχή διευθυντών μουσείων και υψηλόβαθμων στελεχών Υπουργείων Πολιτισμού και άλλων κυβερνητικών αρχών από όλη την Ευρώπη. Το συνέδριο αυτό αποτέλεσε ουσιαστικά τον προπομπό δύο επόμενων σεμιναρίων επιμόρφωσης, που πρόκειται να πραγματοποιηθούν στην Αμβέρσα και τη Βουδαπέστη, τον Δεκέμβριο του 2010 και τον Φεβρουάριο του 2011 αντίστοιχα. Τα σεμινάρια απευθύνονται σε επιλεγμένους επιμελητές και αρχαιοθέτες συλλογών από τα 27 κράτη-μέλη, οι οποίοι με τη σειρά τους καλούνται να αναλάβουν ρόλο εκπαιδευτή και να διοργανώσουν ανάλογης θεματικής σεμινάρια στις χώρες τους εντός του 2011.

Πρόσφατα μάλιστα, στο πλαίσιο του προγράμματος, εκδόθηκε επιστημονικό εγχειρίδιο με τίτλο «Encouraging Collections Mobility – A Way forward for Museums in Europe», στο οποίο αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο των νέων τάσεων στη διαχείριση των συλλογών, με βάση την ανάγκη ενίσχυσης πρακτικών συνεργασίας μεταξύ των μουσειακών οργανισμών μέσω της διακίνησης των συλλογών τους. Το περιεχόμενο του εγχειριδίου, το οποίο θα αποτελέσει ουσιαστικά τη «ραχοκοκαλιά» των σεμιναρίων επιμόρφωσης, είναι διαθέσιμο στον ιστοτόπο του προγράμματος.

Τελικός στόχος του προγράμματος είναι η ιδέα της κινητικότητας των συλλογών να υιοθετηθεί από τη μουσειακή κοινότητα ως ένας σύγχρονος, αποτελεσματικός και βιώσιμος τρόπος εμπλουτισμού και αξιοποίησης των συλλογών προς όφελος πάντα του κοινού.

Νέες Εκδόσεις

Η χωρική αρχιτεκτονική των μουσείων

Καλή Τζώρτζη, Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2010

ΓΙΑΝΝΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗ

Η ιδέα πως ο σχεδιασμός του μουσειακού χώρου καθοδηγεί την αντίληψη και τη θεώρηση των εκθεμάτων, κυριολεκτικά και μεταφορικά, δεν είναι νέα. Ιστορικά, απλές χωρικές διατάξεις συνδέθηκαν με ισχυρές στρατηγικές των μουσείων για τη διαμόρφωση και τη μετάδοση της γνώσης στο κοινό. Γραμμικές διαδοχές δωματίων ή αντικειμένων εξιστορούσαν στους επισκέπτες την εξέλιξη του πολιτισμού, της τέχνης, της φύσης, του ανθρώπου. Διακρίσεις και ομαδοποιήσεις των εκθεμάτων σε δωμάτια και περιοχές εξέφραζαν την ταξινόμησή τους με βάση τα εκάστοτε μουσειακά κριτήρια – είδος, καταγωγή, στίλ, κλπ. Ο σχεδιασμός του χώρου χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο ελέγχου της κίνησης και της θέασης του επισκέπτη. Ο έλεγχος του χώρου σήμαινε έλεγχο του μεταδιδόμενου μηνύματος από το μουσείο στο κοινό.

Σήμερα το ενδιαφέρον της αρχιτεκτονικής έρευνας μετατοπίζεται από το αν ο χώρος καθοδηγεί την αντίληψη και έτσι συμμετέχει στην επικοινωνία του μουσειακού νοήματος, στο πώς ακριβώς το κάνει χωρίς να είναι άκρα περιοριστικός και διδακτικός. Η τάση αυτή σχετίζεται εμφανώς με τις σύγχρονες μουσειολογικές προσεγγίσεις που υποστηρίζουν πιο χαλαρά παιδαγωγικά και αφηγηματικά μοντέλα. Αναζητούν χωρικές διατάξεις που επιτρέπουν πολλαπλούς συσχετισμούς ανάμεσα στα πράγματα, απορρίπτοντας αυστηρές ταξινομήσεις. Στοχεύουν στην παροχή εναλλακτικών μονοπατιών κίνησης στον επισκέπτη, ενθαρρύνοντάς τον να εξερευνήσει τον χώρο και το εκθεσιακό νόημα. Ο χώρος από εργαλείο

ελέγχου γίνεται γεννήτρια πολλαπλών εμπειριών και εναλλακτικών ερμηνειών. Το ερώτημα που τίθεται είναι το πώς, ως περιβάλλον ελεύθερης εξερεύνησης του νοήματος, εξακολουθεί να υπόκειται σε σαφείς μουσειολογικές και αρχιτεκτονικές προθέσεις.

Σε αυτόν τον προβληματισμό εντάσσεται η μελέτη της Τζώρτζη – αρχαιολόγου με μεταπτυχιακές σπουδές μουσειολογίας – που αποτέλεσε τη διδακτορική διατριβή της στην αρχιτεκτονική των μουσείων.

Η συγγραφέας συγκροτεί μια πρωτότυπη μέθοδο μελέτης του μουσειακού χώρου με διπλό στόχο: από τη μια αναζητά το πώς ο χώρος δρα νοηματοδοτικά για τα εκθέματα και από την άλλη πώς δομεί την εμπειρία του επισκέπτη – διερευνώντας παράλληλα το πώς οι δύο αυτές πτυχές της λειτουργίας του συνδέονται. Συγκρίνοντας ανά ζεύγη έξι διαφορετικά ευρωπαϊκά μουσεία, αναδεικνύει την πόλωση των χωρικών και αντιληπτικών ιδιοτήτων που προκύπτουν από το διαφορετικό αρχιτεκτονικό και εκθεσιακό σχεδιασμό. Αναζητά διαφορές και ομοιότητες που υπερβαίνουν γεωμετρικά και μορφολογικά κριτήρια και σχετίζονται με τη δόμηση μιας διαφορετικής εμπειρίας για τους επισκέπτες. Αποκαλύπτει μοτίβα αντίληψης και τυπολογίες κίνησης που δεν είναι εύκολα αναγνωρίσιμες. Συσχετίζει τα αποτελέσματα της ανάλυσης του χώρου με επιτόπιες έρευνες κοινού. Διερευνά κατά πόσον οι διαφορετικές δομές κίνησης, που παρατηρούνται εμπειρικά, προκύπτουν από διαφορετικές αρχές αρχιτεκτονικού και εκθεσιακού σχεδιασμού. Κυρίως την ενδιαφέρει πώς η ετερογένεια των χωρικών διατάξεων γεννά ετερόκλητες μορφολογίες εξερεύνησης της έκθεσης που εξυπηρετούν τις εκάστοτε μουσειολογικές και παιδαγωγικές προθέσεις. Διερευνά έτσι τη δημιουργική συνεισφορά του χωρικού σχεδιασμού στην παιδευτική λειτουργία του μουσείου.

Νέες Εκδόσεις

Σημαντικά εισαγωγικά κεφάλαια προετοιμάζουν τον αναγνώστη για τη συγκριτική μελέτη των μουσείων, που αποτελεί την ερευνητική καρδιά του βιβλίου. Τρία κεφάλαια επισκοπούν την εξέλιξη του αρχιτεκτονικού και εκθεσιακού σχεδιασμού και της συναφούς αρχιτεκτονικής βιβλιογραφίας από τη γέννηση του μουσειακού θεσμού. Η συγγραφέας διαπιστώνει πως οι παραδοσιακές τυπολογίες και περιγραφές του μουσειακού χώρου αφορούν κυρίως τη γεωμετρία και τη μορφολογία. Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζει μια μέθοδο ανάγνωσης και περιγραφής του μουσειακού χώρου από τη σκοπιά της χωρικής εμπειρίας του επισκέπτη –κυρίως της κίνησης και της αντίληψης– χρησιμοποιώντας και εμπλουτίζοντας υπάρχοντα αναλυτικά εργαλεία.

Σε κάθε βήμα της η μελέτη συνεκτιμά τον αρχιτεκτονικό και τον εκθεσιακό σχεδιασμό – στη βιβλιογραφική επισκόπηση, στη χωρική ανάλυση, στην εμπειρική παρατήρηση. Οι διεπιστημονικές σπουδές της συγγραφέως της επιτρέπουν όχι μόνο να υπερβαίνει τη συνήθη διάκριση μεταξύ κτηρίου και έκθεσης, αλλά και να εξερευνά τις δημιουργικές προοπτικές της σχέσης τους, μιας σχέσης που δεν σημαίνει πάντοτε ταύτιση, αλλά κάποτε αντίθεση, ένταση και γόνιμο διάλογο.

Η διατριβή, που αποτέλεσε τη βάση του βιβλίου, έχει γραφτεί στην αγγλική γλώσσα. Στην ελληνική απόδοση παραμένουν ασάφειες ως προς το ακριβές νόημα ορισμένων όρων, τεχνικών και μη, καθώς είναι ακόμα νέοι και δεν έχουν εισαχθεί κανονικά στην ελληνική ορολογία. Ενδεχομένως η παράθεση της αγγλικής λέξης, κατά περίπτωση, να βοηθούσε στην αποσαφήνιση της σημασίας των αρχικών εννοιών.

Το βιβλίο εμπλουτίζει την κατανόησή μας για την ιδιαίτερη λειτουργία του μουσειακού χώρου. Με τη θεωρητική στάση και τη μεθοδολογική συνέπειά του

συνεισφέρει σημαντικά στη δημιουργία μιας κοινής βιβλιογραφικής βάσης ανάμεσα στους εμπλεκόμενους στη δημιουργία και διαχείριση των μουσείων, κυρίως μουσειολόγους και αρχιτέκτονες.

Μουσειοπαιδαγωγική: Από τη θεωρία στην πράξη

Ν. Νικονάνου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2010

BIBH BAMBAKOPOYΛOY

Η μελέτη της Ν. Νικονάνου, με τίτλο «Μουσειοπαιδαγωγική: Από τη θεωρία στην πράξη», είναι το τρίτο κατά σειρά βιβλίο της σειράς «Μουσειακές Σπουδές» των Εκδόσεων Πατάκη, που πρωτοκυκλοφόρησαν στα τέλη του 2008 με επιμέλεια των Α. Μπούνια και Ν. Νικονάνου.

Τα τελευταία χρόνια, δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικοί τόμοι και μονογραφίες θέτουν ένα νέο πλαίσιο συζήτησης για τη θεωρία της μουσειοπαιδαγωγικής και τη σύνδεσή της με την πράξη. Η μελέτη της Ν. Νικονάνου συμβάλλει σε αυτή την κατεύθυνση, παρουσιάζοντας συνοπτικά την ιστορία της ευρωπαϊκής μουσειοπαιδαγωγικής και εστιάζοντας στις εξελίξεις στον χώρο των μουσείων και στις φιλοσοφικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις που επηρέασαν καθοριστικά την εξέλιξή της και οδήγησαν στη σημερινή πραγματικότητα. Επιδιώκει να αναδείξει τους τρόπους εφαρμογής των σύγχρονων θεωρητικών προσεγγίσεων της μουσειοπαιδαγωγικής μέσα σε ένα πλαίσιο συγκεκριμένων δεδομένων και συνθηκών σχεδιασμού εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν από ελληνικά μουσεία και χώρους πολιτισμικής αναφοράς.

Η μελέτη αναπτύσσεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει πέντε κεφάλαια, τα οποία πραγματεύονται

την εμφάνιση, ανάπτυξη και συγκρότηση της ευρωπαϊκής μουσειοπαιδαγωγικής ως διαδικασία μετάβασης από το μουσείο-ναό στο μουσείο-χώρο μάθησης, συμπεριλαμβανοντας αναφορές στις βασικές επιδράσεις που σημειώνονται από τις διαφορετικές σε κάθε εποχή παιδαγωγικές και φιλοσοφικές προσεγγίσεις. Οι πρώτες εκπαιδευτικές προσπάθειες αξιοποίησης συλλογών πριν τη δημιουργία του δημόσιου μουσείου και οι θεωρητικές προσεγγίσεις του Διαφωτισμού, που έθεσαν τις βάσεις για τη σύνδεση της εκπαίδευσης με τον υλικό πολιτισμό, αφορούν στην «προϊστορία» της μουσειοπαιδαγωγικής. Οι εξελίξεις, που συντελέστηκαν κατά τον 18ο και 19ο αιώνα και οδήγησαν στη γέννηση του μοντέρνου μουσείου, με κύριο χαρακτηριστικό το «άνοιγμα» του μουσείου στο ευρύτερο κοινό, καθώς και ορισμένες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που ανέδειξαν την παιδαγωγική διάσταση του μουσείου, καλλιέργησαν το έδαφος για την εμφάνιση της μουσειοπαιδαγωγικής στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Από τη μια τα μουσεία είχαν πλέον συνείδηση του εκπαιδευτικού τους ρόλου και από την άλλη το κίνημα της προοδευτικής εκπαίδευσης (1890-1933) έδωσε σημαντική ώθηση και συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη της μουσειοπαιδαγωγικής. Το τέταρτο κεφάλαιο εξετάζει τις εξελίξεις στον χώρο της μουσειοπαιδαγωγικής μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως τη δεκαετία του 1980. Στο πλαίσιο της γενικότερης φιλοσοφίας ότι το μουσείο είναι χώρος μάθησης, η μουσειοπαιδαγωγική θεσμοθετείται και αναπτύσσει ένα ευρύτερο πεδίο εφαρμογών και πρακτικών, προσανατολισμένο κυρίως στη σχέση μουσείου-σχολείου. Η εμπειρία της Γερμανίας και της Μ. Βρετανίας χρησιμοποιούνται ως αντιπροσωπευτικά παραδείγματα της ευρωπαϊκής μουσειοπαιδαγωγικής, ενώ η ανάλυση του πρώτου μέρους ολοκληρώνεται με μια σύντομη παρουσίαση των βασικών σταθμών της ιστορίας της ελληνικής μουσειοπαιδαγωγικής.

Το δεύτερο μέρος της μελέτης επιχειρεί μια συνολική παρουσίαση του σύγχρονου προσώπου της μουσειοπαιδαγωγικής από τη δεκαετία του 1980 και κυρίως του 1990 και μετά. Το πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζει τις κυρίως προσεγγίσεις που συνθέτουν το θεωρητικό πλαίσιο της σύγχρονης μουσειοπαιδαγωγικής, και συγκεκριμένα την εκπαιδευτική αξία του υλικού πολιτισμού και την αναγκαιότητα αναγνώρισης και παραδοχής ενός διαφοροποιημένου κοινού αποτελούμενου από διαφορετικές ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Θεωρίες μάθησης και θέματα μουσειακής εμπειρίας συνδέονται με την ανάπτυξη του πολιτιστικού μοντέλου επικοινωνίας και αναδεικνύουν τον πρωτεύοντα ρόλο του επισκέπτη σε όλες τις εκπαιδευτικές και επικοινωνιακές διαδικασίες του μουσείου, σηματοδοτώντας τη μετάβαση από το μουσείο-χώρο μάθησης στο μουσείο-χώρο εμπειριών. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η σημασία ανάπτυξης μιας οργανωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής που να ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες ενός διαφοροποιημένου κοινού. Ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη επιτυχημένης εκπαιδευτικής πολιτικής καταδεικνύονται οι έρευνες κοινού και οι αξιολογήσεις. Το τελευταίο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους είναι αφιερωμένο στις μορφές επικοινωνίας και εκπαίδευσης στο μουσείο, σε μια προσπάθεια να προσδιοριστούν τα πεδία εφαρμογών της σύγχρονης μουσειοπαιδαγωγικής. Περιγράφονται αναλυτικά οι δραστηριότητες, μέθοδοι και μέσα που εντάσσονται στην άμεση επικοινωνία με το κοινό, στην οποία έχει εστιάσει η μουσειοπαιδαγωγική μέχρι σήμερα. Το τελευταίο κεφάλαιο εξετάζει τον ρόλο και την επιθυμητή στάση των υπεύθυνων διεξαγωγής μουσειοπαιδαγωγικών δραστηριοτήτων. Στο τρίτο μέρος της μελέτης παρουσιάζονται αναλυτικά τρία παραδείγματα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων

Νέες Εκδόσεις

άμεσης επικοινωνίας που έχουν υλοποιηθεί στο Μουσείο Αθλητισμού, στο Εβραϊκό Μουσείο και στα Βυζαντινά Τείχη στη Θεσσαλονίκη. Στόχος της ανάλυσης είναι η περιγραφή της διαδικασίας σχεδιασμού και η θεωρητική τεκμηρίωση που οδήγησαν σε συγκεκριμένα σενάρια εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, σε μια προσπάθεια σύνδεσης της θεωρίας με την πράξη, σε συγκεκριμένες μελέτες περίπτωσης.

Το κεφάλαιο «Αντί επιλόγου» φέρνει στο προσκήνιο θέματα που απασχολούν ή θα πρέπει να απασχολήσουν την ελληνική μουσειοπαιδαγωγική στο μέλλον, όπως η συστηματική αξιολόγηση των παρεχόμενων από τους φορείς εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και η έρευνα κοινού, η συστηματική ενασχόληση με διαφορετικές ομάδες κοινού και διαφορετικές κοινότητες, η ένταξη των νέων τεχνολογιών σε εκπαιδευτικές δράσεις και, κυρίως, η διεύρυνση των πεδίων εφαρμογών της μουσειοπαιδαγωγικής στο πλαίσιο λειτουργίας του μουσείου ως χώρου εμπειριών, διά βίου μάθησης, ψυχαγωγίας και έμπνευσης για τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των επισκεπτών.

Το βιβλίο απευθύνεται σε φοιτητές που σπουδάζουν το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, καθώς και σε επαγγελματίες μουσείων που επιθυμούν να ενημερωθούν για το θεωρητικό πλαίσιο της σύγχρονης μουσειοπαιδαγωγικής ως επιστημονικής κατεύθυνσης, αλλά και να εμβαθύνουν σε ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Εκπαιδευτικές δράσεις για την πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον 2008-9

Ηλεκτρονική έκδοση

ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΙΤΟΥΡΗ

Ολοκληρώθηκε η ηλεκτρονική έκδοση των πρακτικών της ημερίδας «Εκπαιδευτικές δράσεις για την πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον 2008-9», που διοργάνωσε τον Ιούνιο του 2009 η ομάδα εργασίας ICOM - CECA στο αμφιθέατρο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Τα πρακτικά (195 σελίδες), που περιλαμβάνουν τα κείμενα των 28 εισηγήσεων της ημερίδας και πλούσιο φωτογραφικό υλικό, θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Αρχεία: Πηγές γνώσης, πηγές μνήμης

Εκπαιδευτική έκδοση

ΜΑΡΙΑ ΛΕΜΠΕΣΗ

Τι είναι τα αρχεία; Ποιοι και γιατί τηρούμε αρχεία; Ποια η σημασία τους για τη διάσωση της ιστορικής μνήμης τόσο στον περιορισμένο όσο και στον μακρό ιστορικό χρόνο; Ποια η συμβολή των πηγών στη διερεύνηση του παρελθόντος, ποιος ο ρόλος τους στη διαδικασία της επιστημονικής έρευνας και, κυρίως, στη συγγραφή της ιστορίας; Τι γνωρίζουμε για την ιστορία των αρχείων στον ελλαδικό χώρο; Τα ερωτήματα αυτά δεν τίθενται συχνά από και προς τη μαθητική κοινότητα.

Η ανάδειξη της σημασίας και της λειτουργίας των αρχείων μέσα στην κοινωνία αλλά και πιο ειδικά η γένεση, ο χαρακτήρας, η εξέλιξη και το ειδικό βάρος, που προσέ-

λαβαν τα αρχεία στους επάλληλους κοινωνικούς σχηματισμούς οι οποίοι αναπτύχθηκαν στον ελλαδικό χώρο, είναι το αντικείμενο του νέου εκπαιδευτικού προγράμματος και της ειδικής έκδοσης που επεξεργάστηκαν το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας και η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, σε συνεργασία με αρχαιολόγους, ιστορικούς και ιστορικούς της τέχνης.

Η έκδοση υπηρετεί την ανάδειξη της σημασίας των πηγών που διασώζουν τα αρχεία στην τεκμηρίωση της ιστορίας και στη διαμόρφωση της ιστορικής μνήμης, καθώς και την εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση των πρωτογενών πηγών που έχουμε στη διάθεσή μας από κάθε περίοδο της ιστορίας της Ελλάδας.

Στα τετράπτυχα, που αποτελούν την έκδοση, αναλύονται οι έννοιες της συγκρότησης, της λειτουργίας και της προσβασιμότητας σε αρχεία του ελλαδικού χώρου σε κάθε ιστορική εποχή: αρχαίο κόσμο - βυζαντινά χρόνια - ενετοκρατία - οθωμανικά χρόνια - σύγχρονη εποχή. Τα έντυπα συμπληρώνονται με υλικό σε ψηφιακή μορφή (CD) που εμπεριέχει προτάσεις για σχετικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Το εκπαιδευτικό υλικό έχει σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθεί, σε ένα πρώτο στάδιο, σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Αθήνας (Αρχαία Αγορά, Επιγραφικό Μουσείο, Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, το οποίο αποτελεί παράδειγμα σύγχρονου αρχείου). Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί από τους διδάσκοντες για την προετοιμασία των μαθητών πριν από την επίσκεψη στους προαναφερόμενους χώρους, αλλά και από σχολεία της περιφέρειας που δεν έχουν τη δυνατότητα επίσκεψης, αλλά επιθυμούν να εντάξουν στα θέματα που επεξεργάζονται τα αρχεία ως πηγές γνώσης.

Μουσεία και Εκπαίδευση

Εκδόσεις Νήσος

ΜΑΡΩ ΑΛΕΞΑΚΗ

Ο τόμος «Μουσεία και Εκπαίδευση», που εκδόθηκε το 2010, αποτελεί την επιμελημένη καταγραφή εισηγήσεων που παρουσιάστηκαν στο συνέδριο «Μουσεία και Εκπαίδευση – Γενικός απολογισμός, κριτική αποτίμηση και προοπτικές», το οποίο πραγματοποιήθηκε στον Βόλο από 9-11 Νοεμβρίου 2007. Το συνέδριο διοργανώθηκε από τα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Δημοτικής Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM).

Η έκδοση των επεξεργασμένων εισηγήσεων του συνεδρίου, που αποτελούσε από την αρχή πρόθεση της οργανωτικής επιτροπής (βλ. Ενημερωτικό Δελτίο ICOM, τεύχ. 5, Δεκ. 2008), έγινε με επιστημονική επιμέλεια των καθηγητριών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Μπίλης Βέμη και Ειρήνης Νάκου. Το βιβλίο διατίθεται από τις Εκδόσεις Νήσος. Μουσειολόγοι, μουσειοπαιδαγωγοί, εκπαιδευτικοί, παιδαγωγοί, αρχαιολόγοι, ιστορικοί, φυσικοί, καλλιτέχνες, πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και άλλοι, που μετέφεραν γνώση, προβληματισμούς και εμπειρία στο συνέδριο του Βόλου, με στόχο τον διάλογο και τη συνεργασία, συντελούν στο να είναι η έκδοση «Μουσεία και Εκπαίδευση» ένα βιβλίο αναφοράς για όλους όσοι ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση στα μουσεία.

Σε 42 κείμενα καταγράφονται θέματα σχετικά με τη μουσειακή εκπαίδευση στον πανεπιστημιακό χώρο (τα προπτυχιακά και τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών), οι εκπαιδευτικές-ερμηνευτικές δράσεις στα μουσεία (αφετηρίες, τάσεις και διαδρομές γενικότερα στην Ελλάδα, και ειδικότερα ορισμένες μελέτες περιπτώσεων από μη-

Νέες Εκδόσεις

τροπολιτικά και τοπικά μουσεία), η σχέση μουσείου και εκπαίδευσης (θέματα κατάρτισης και επιμόρφωσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών, κάποιες περιπτώσεις στις οποίες ο μουσειακός χώρος απευθύνεται στο σχολείο, καθώς και πρακτικές μέσω των οποίων το σχολείο αξιοποιεί τα μουσειακά εκθέματα) και, τέλος, μια συνοπτική εικόνα εκπαιδευτικού υλικού που παράγεται στο πλαίσιο της μουσειακής εκπαίδευσης (αναφέρονται εμπειρίες, παρουσιάζονται καταγραφές και αξιολογήσεις).

Ο τόμος «Μουσεία και Εκπαίδευση» συμπληρώνεται από ένα CD-Rom που περιέχει συνοδευτικό οπτικό υλικό, σχετικό με τις ανακοινώσεις που παρουσιάστηκαν στο συνέδριο του Βόλου: ορισμένες επιλεγμένες παρουσιάσεις, καθώς και την έκθεση αναρτημένων ανακοινώσεων (posters) και εκπαιδευτικού υλικού των συνέδρων και των φορέων που εκπροσωπήθηκαν.

Περιβάλλον και Πολιτισμός 2008/9 Το δέντρο της ζωής σε τέσσερις εποχές

ΣΤΕΛΛΑ ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΕΛΕΛΗ

Η πανελλαδική δράση με τίτλο «Περιβάλλον και Πολιτισμός» κατόρθωσε ήδη, στα δύο πρώτα χρόνια που πραγματοποιήθηκε (2008/9), να κινητοποιήσει δημιουργικά τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, καθώς και ευάριθμους άλλους πολιτιστικούς φορείς. Το εύρος των εκδηλώσεων που σχεδιάστηκαν από τους συμμετέχοντες, η ποιότητα του ενημερωτικού υλικού που εκπονήθηκε, η θερμή ανταπόκριση των επισκεπτών μαρτυρούν την επιτυχία της πρωτοβουλίας αυτής. Θεματικός άξονας της δράσης, κατά τα προηγούμενα έτη, υπήρξε «Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές».

Στόχος της να εξερευνήσει τη στενή σχέση του δέντρου με τον ανθρώπινο βίο, υπαινίσσεται παράλληλα την ιστορία του πολιτισμού. Οι συμμετέχοντες φορείς επέλεξαν έργα από τις προθήκες των μουσείων τους, από μνημεία της περιοχής τους, ακόμα και δέντρα ενός αρχαιολογικού χώρου, της πλατείας μιας πόλης, της αυλής μιας εκκλησίας. Κάθε ένα από τα παραδείγματα έδωσε την αφορμή για ιστορίες και διηγήσεις, αναδεικνύοντας τις διαφορετικές όψεις ενός θέματος πλούσιου και γοητευτικού, όπως άλλωστε το θαλερό φύλλωμα ενός δέντρου.

Καθώς η δράση ολοκλήρωσε τον πρώτο της κύκλο, η έκδοση ενός λευκώματος στην ελληνική και αγγλική γλώσσα σημειώνει την ευτυχή κατάληξη της διετούς πορείας. Το λευκώμα συγκεντρώνει στις σελίδες του υλικό σχετικό

με τα αντικείμενα και τους χώρους που επελέγησαν από τους συμμετέχοντες φορείς για να φωτίσουν το θέμα του δέντρου της ζωής, αποδεικνύοντας πως το Περιβάλλον και ο Πολιτισμός συνδέονται πράγματι με δεσμούς ισχυρούς και ουσιαστικούς. Η παρουσίαση γίνεται με τρόπο θεματικό. Ορισμένες ενότητες αφιερώνονται σε δέντρα,

όπως η ελιά, το κυπαρίσσι, ο φοίνικας, των οποίων η μορφή, είτε ρεαλιστική είτε φορτισμένη με συμβολικές προεκτάσεις, εμφανίζεται διαχρονικά στην τέχνη. Άλλες ενότητες παρακολουθούν την ανάπτυξη μοτίβων και παραστάσεων, με αφορμή και έμπνευση την ιδιότητα του δέντρου να βλασταίνει, να καρποφορεί και να αναγεννάται. Αναφέρονται δέντρα που συνδέθηκαν με μυθολογικά επεισόδια ή ιστορικά γεγονότα και γίνεται μνεία σε διαπολιτισμικές προσεγγίσεις μέσα από παραδείγματα που φιλοξενούνται σε ελληνικά μουσεία. Διαφαίνεται η μέριμνα για τη διαχείριση και την προστασία του πλούτου που προσφέρει η φύση και ο γόνιμος διάλογος ανάμεσα στα έργα της και τα έργα των ανθρώπων.

Με το λεύκωμα τα επιλεγμένα αντικείμενα συγκεντρώνονται και συνομιλούν, ακόμα και αν προέρχονται από διαφορετικές περιοχές και διαφορετικές περιόδους. Επιτελείται έτσι μια γοητευτική διαδρομή στον χώρο και στον χρόνο, καθώς τα νοήματα που κρύβονται πίσω από τις εικόνες ενισχύονται, εμπλουτίζονται ή μεταβάλλονται. Η έκδοση αποτέλεσε μια έκπληξη για το εύρος και την ποικιλία του υλικού, καθώς πρόσφερε τη συνολική εικόνα της δουλειάς ξεχωριστών φορέων, φωτίζοντας συνάμα νέες διαστάσεις και αναπάντεχα θέματα. Καλαίσθητη και ενδιαφέρουσα, απευθύνεται, ελπίζουμε, τόσο στο επιστημονικό όσο και στο ευρύ κοινό.

Ο αναγνώστης έχει επίσης τη δυνατότητα να ανατρέξει στο ευρετήριο, όπου αναφέρονται όλα τα επιλεγμένα εκθέματα, ακόμα και εκείνα των οποίων οι φωτογραφίες δεν συμπεριλήφθηκαν τελικά στις σελίδες του λευκώματος, ταξινομημένα ανά φορέα και ανά περιοχή, καθώς και οι συντελεστές των εκδηλώσεων και οι συντάκτες των λημμάτων.

Θα θέλαμε, τέλος, να σταθούμε ιδιαίτερος στην αξιολό-

γηση της δράσης που περιλαμβάνεται στο λεύκωμα και πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Εργαστήριο Μουσειολογίας του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μεθοδική στην επεξεργασία των δεδομένων, αναλυτική και σαφής στην παρουσίαση των συμπερασμάτων, η αξιολόγηση αυτή αποτέλεσε ένα πολύτιμο εργαλείο, αρωγό τόσο στις φάσεις του σχεδιασμού και της υλοποίησης της δράσης όσο και στη διαδικασία της αποτίμησης της προσπάθειας. Για τον λόγο αυτό προσφέρει, πιστεύουμε, ένα παράδειγμα καλής πρακτικής στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η έκδοση διανεμήθηκε σε όλους τους συμμετέχοντες φορείς και σε άλλες Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, σε πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες και σε αρμόδιους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ηλεκτρονική μορφή της ελληνικής και αγγλικής έκδοσης είναι προσβάσιμη για το κοινό μέσω της κεντρικής ιστοσελίδας του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού (www.yppo.gr), ενώ έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες ώστε το λεύκωμα να διατίθεται από τα πωλητήρια του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης. Αξιοποιώντας τη δράση των συμμετεχόντων φορέων, φιλοδοξούμε να δημιουργηθεί επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, ώστε να ενισχυθεί μια διάσταση, την οποία το θέμα έτσι κι αλλιώς διαθέτει.

Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

Παρακαλούμε όσους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο να μας αποστείλουν την ηλεκτρονική τους διεύθυνση, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως για τις εκδηλώσεις του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM παρακαλεί τα μέλη του να δηλώσουν συμμετοχή στις Διεθνείς Επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντά τους, γεγονός που θα συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία του Ελληνικού Τμήματος αλλά και του ICOM γενικότερα.

Η Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Τμήματος του ICOM λειτουργεί κάθε Τετάρτη, από 18:00 - 21:00.

Η ετήσια συνδρομή θα πρέπει να καταβάλλεται το αργότερο μέχρι τις 15 Μαρτίου.

ICOM • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα
[T] 210 3239 414 • [F] 210 3239 414

e-mail: icom@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Αγγελική Κόκκου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ/ΠΑΡΑΓΩΓΗ: Ερμής Κασάπης

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ: Τα Γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM είναι ανοιχτά για το κοινό κάθε Τετάρτη απόγευμα, 17:00 - 21:00. Ωστόσο, για επείγουσες και ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να καθοριστεί κάποια άλλη συνάντηση μετά από συνεννόηση.

Τα μέλη του ICOM που κατοικούν στον Νομό Αττικής παρακαλούνται θερμά, για διευκόλυνση της Γραμματείας, να καταβάλλουν τη συνδρομή τους στα Γραφεία του ICOM, Αγ. Ασωμάτων 15 στο Θησείο (Τετάρτη απόγευμα 17:00-21:00).

Τα μέλη που κατοικούν εκτός Νομού Αττικής μπορούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους μέσω ταχυδρομικής επιταγής με τα στοιχεία:

ICOM – Ελληνικό Τμήμα • Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα